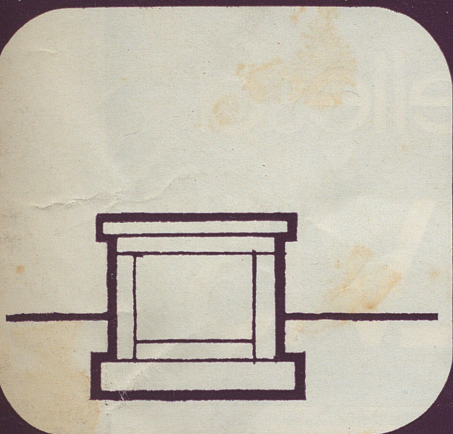
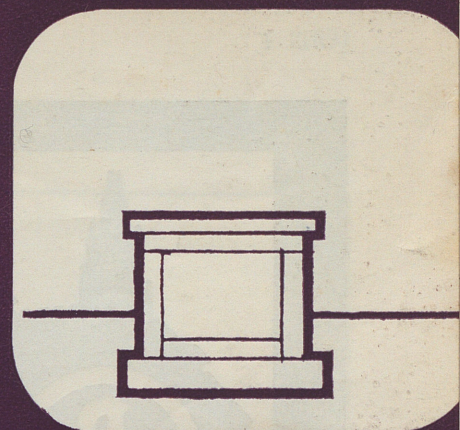
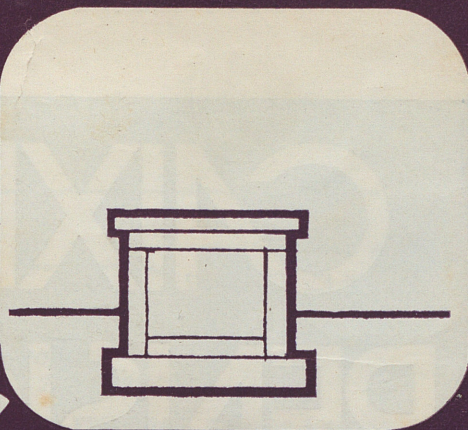
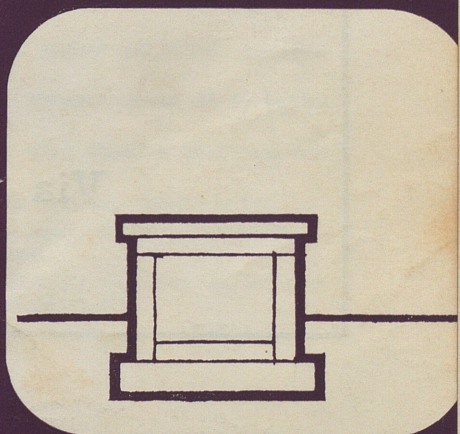
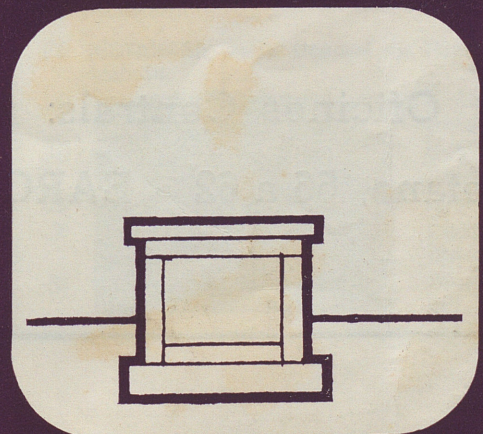
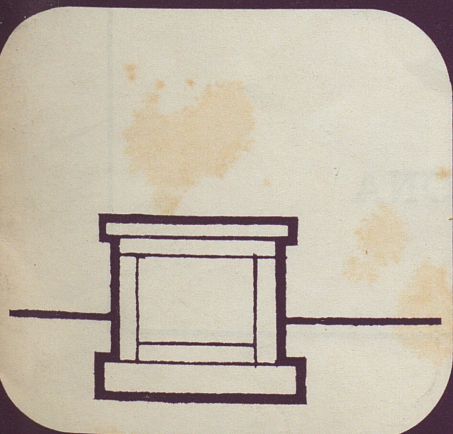
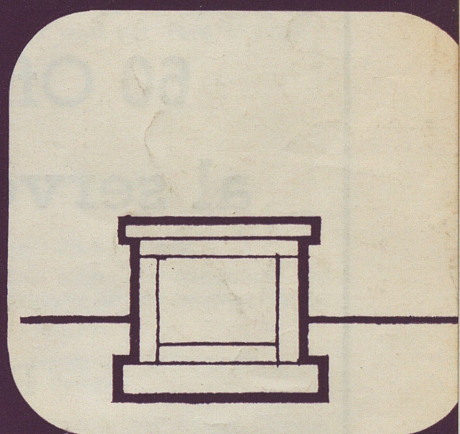
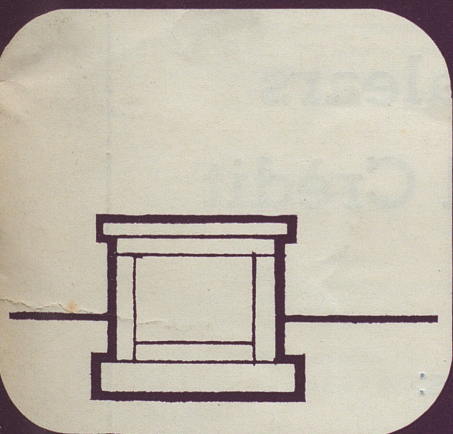
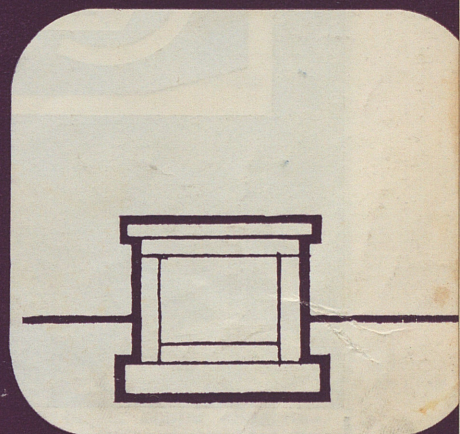


JULIOL-AGOST 74  
Nº 639-25PTS

# luc



**ELECCIONS  
APERTURA  
ABSENTISME**





# CAIXA de PENSIONS per a la Vellesa i d'ESTALVIS

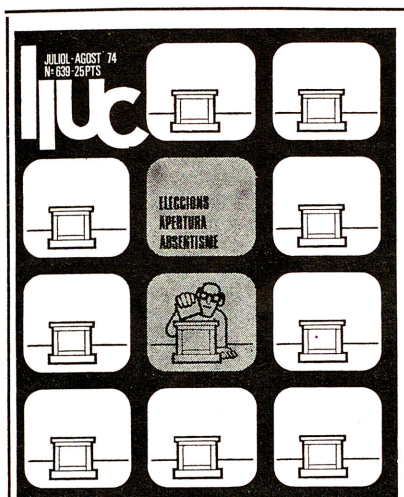
**60 Oficines a les illes Balears  
al servei de l'Estalvi i del Crèdit**

**Delegació General de Balears:  
c/. Colón, 20 - PALMA DE MALLORCA**

**Oficines Centrals:  
Via Laietana, 56 a 62 - BARCELONA**

# lluc

JULIOL-AGOST 74



## PORTADA

*Mes de juny, mes de crisi i d'apertura (?), d'eleccions per a un procurador i a la Premsa. Però... i l'abstencionisme d'un poble despolititzat? Els tres mots de la Portada (de F. Sintès) ens han de fer pensar...*

## LLUC

Revista mensual, n.º 639

Any LIV

Direcció:

PP. Missioners dels Sagrats Cors  
Monestir de la Real - Ciutat de Mallorca

Informació i correspondència:

Apartat de Correus n.º 619

Telèfon 22 48 91

Palma

Director: Bartomeu Suau Tugores

Conseller-Delegat: Jaume Reynés i Matas

Caps de Redacció: Josep M. Llopart i Pere Llabrés i Martorell

Subscripció: 250 ptes. anuals

Estranger: 300 ptes. anuals

Preu de l'exemplar: 25 ptes.

*Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.*

Imp. SS. CC. - Balmes, 89

Dipòsit legal: P. M. 276-1958

## = Sumari =

Pàg.

2 **CORREU**

4 **EDITORIAL: Apertura i canvi?**

5 **LA RODA DEL MÓN** aquest mes té com a tema el de les eleccions. Eleccions per a un procurador en les Corts espanyoles. Triomfa un candidat independent, un regionalista, amb els vots dels pobles i no de Ciutat.

5 **Apertura i canvi: triomf d'un eslògan. Josep Melià, un regionalista a les Corts**, per Sebastià Verd.

10 **Un poble despolititzat... Eleccions per a un procurador, des de Menorca**, per Miquel Vanrell.

13 **També eleccions, prou remogudes, a l'Associació de la Premsa de Balears.**

J. S. Romàn Orozco us n'analitza les incidències que encara no han acabat: **La lluita per la dignitat.**

15



**L'ESGLÉSIA NOSTRA** celebra enguany el quart centenari del traspàs de la **nostra Santa**.

**Sor Tomasseta, on sou?** hem cantat des de menuts. On és, la nostra «Beateta», què representa per al nostre poble? Baltasar Coll, Llorenç Pérez, les monges de Santa Magdalena, Jaume Santandreu i alguns valldemossins us en donen la resposta, recollida aquí per Pere Llabrés.

19 **ESTUDIS. Llorenç Villalonga, narrador (I)**, per Joan Alegret.

Vet aquí un interessant i documentat estudi sobre les narracions del nostre millor prosista, tothora actiu i representatiu de les nostres lletres i de la societat mallorquina.

23 **ART. L'art vist pels artistes.** Prosegueix l'enquesta de «Crònica de tres». Responen aquest mes Gerard Matas i Vicenç Torres.

26 **ESPECTACLES. L'arbitrari fenomen de les reposicions**, per Antoni Figuera i Salvà.

27 **Cròniques de Califòrnia (V). Elogi de la figuera**, per Rafel Socies i Company.

29 **NOTICIARI: Junta General de l'Obra Cultural Balear (21/6/74)**, per Pau Llabrés.

30



**Il Campanya d'ensenyament de la nostra llengua.**

30

**Il Diada del Cant Coral a Mallorca**, per Joan Parets.

31

**La joventut de Mallorca davant la fe.**

31

**L'economia a Mallorca. Una publicació de Banca Catalana.**

31

**Des de la Rambla (Crònica de Barcelona)**, per Biel Mesquida.

# Correu

## ¿Quina llengua ensenyam?

Quan un es troba de cop i volta davant la tasca d'ensenyar una llengua, un es demana: «Què és aquesta llengua?» Allò que parla el poble del carrer, el que predica el capellà dalt la trona, les rèpliques dels actors damunt l'escena, el que està escrit als llibres i revistes, els anuncis de reclam, les traduccions dels clàssics... Què és una llengua?

Demanant una vegada a un senyor de l'Omni Cultural: «Quina és la llengua catalana que he d'ensenyar als estrangers que tenen el coratge d'aprendre-la?». Em va contestar: «Feu com el francès, heu d'ensenyar la llengua de la persona culta parisenca si voleu mostrar el francès, la seva pronúncia i construcció gramatical. Amb el català heu de fer el mateix, heu d'ensenyar allò que parla la classe mitja educada de Barcelona».

La resposta em va deixar molt poc convençut, ja que la burgesia parisenca disposa d'uns mitjans de comunicació que fan que un cult marsellès pugui identificar-se amb la parla de la Metròpoli. El cas de la nostra llengua és ben diferent. L'home cult de Maó parla d'una manera força diferent de l'home cult de Castelló o d'Andorra, degut a una manca de models comuns.

Un altre aspecte importantíssim de la qüestió és la relació entre la llengua culta i el poble. Miraré d'explicar-me.

Si prenim el finlandès, per exemple, veurem que en el moment de fer revivar la llengua es va amputar la tradició burgesa o es va fer afeblir d'una manera conscient, potser degut a que aquesta tradició era patrimoni dels suecparlants, la classe rica i dominant d'aleshores. La nova llengua que es va crear era una llengua molt més popular que el que en diem llengua culta. Gràcies a això un finès qualsevol, des de Kivi fins avui en dia, ha pogut llegir llibres. D'altra banda els escriptors finlandesos tenen la possibilitat d'escriure pensant en un públic més ampli que el purament burgès i intel·lectual. Segons una enquesta feta fa poc, 35 per cent de la població adulta sueca no llegeix mai un llibre. La xifra corresponent a Finlàndia és d'un 25 per cent. Finlàndia té la seva força dins aquest camp en un floreament de la cultura literària popular.

Grècia és l'extrem més oposat imaginable on la burgesia té el monopoli de la cultura. El grec literari és una llengua ordenada i construïda que ningú no parla i que tan sols lletraferits i «gent educada» pot aprendre i dominar. El resultat és que la literatura es cultiva exclusivament entre petites i privilegiades «camarilles», mentre la majoria popular es manté a un nivell de «no adults», privant-la d'un desenvolupament que tan sols l'art de la paraula pot oferir.

La necessitat de cultura cerca altres camins del literari. Es un fet patètic que els grecs, de la mateixa manera que els negres americans han trobat llur identitat

en la cançó, música i dansa. La música popular és la manifestació més viva de la Grècia d'ara, continuament renovada, benvolguda de tothom, viscuda quotidiana.

I el català?

Que el poble estigui mancat de la llengua escrita, no és degut solsament a que estigui privat de «mass media» sinó que és una qüestió d'estructura de l'idioma.

Mireu sinó els problemes que suposa l'ús de la dièresi o el «per» i «per a» o tot el sistema de pronoms personals febles i la nostra ortografia carregada de regles i excepcions.

No haurem fet de la nostra llengua un instrument de privilegiats i especialitzats?

El «Mira, fill meu, és millor que m'escriguis les cartes en castellà, que si no, no t'entenc», és un greu problema de la nostra cultura.

**RAMON CAVALLER**

Estocolm, maig, 1974.

## L'Església i la joventut

Ciutat, 10 juny 1974

Sr. Director de LLUC.

Som assidu lector de la vostra revista i us he de felicitar per la claredat i profunditat amb què tractau els problemes. Som jove, mestre, en aquesta «Església que navega a Mallorca». Per això voldria dir una paraula en aquesta i des d'aquesta Església. El passat dia 3 vaig assistir a l'acte de presentació de l'enquesta sobre la problemàtica **fe-vida** de la joventut mallorquina, que va fer Joan Bestard Comas.

He de confessar que el seu plantejament em sembla seriós, que servia o podria servir de plataforma de llençament per una acció pastoral més ardua i ampla. No serviria de res constatar uns allunyaments i fins i tot uns refusos, si cadascú no està disposat a prendre les decisions que calguin per a resoldre aquesta situació que apareix com a insubornable.

He dit que això és el que em semblà. Les preses de posició, generals, però valentes i concretes, que va presentar el sociòleg, em feren somniar que potser sí que l'Església vol mirar amb un nou esguard la realitat de la joventut d'avui, que cerca una manera nova per dir el missatge als homes d'avui i de demà, que el passat no l'impedirà de trobar la manera de ser cristià en un món completament nou.

Però, tot acabà com els somnis. Els tocs d'alerta em desvetlaren. I vaig veure al final una altra vegada l'Església d'abans, de les pors i de les incerteses, del compromís amb la dreta i amb l'esquerra, una Església més interessada en salvar un patrimoni del passat que en acceptar les incerteses, les inseguretats, els riscos que correria si acceptàs, d'una vegada, caminar de baixada com el samarità pel camí que va de Jerusalem, la ciutat santa, a Jericó, la ciutat marginada; com a company dels qui, anant a Emaús, es pregunten quin sentit té i quina esperança ens queda després de l'execució del Mestre. No, l'Església prefereix esperar que pugem a Jerusalem.

Es llàstima. Una Església que vol i es dol. Que diu «sí, però...». Una Església que no comparteix fins al capdavant les esperances i els goigs de tots els homes.

Només una acció decidida i alliberada tornarà a l'Església el seu prestigi. Que no coincideix precisament amb el que els sociòlegs anomenen prestigi social.

Si no és així, fins quan podrem esperar?

Perdonau-me. Són unes reflexions de pas. Però no hi fa res. L'Església és una mica de tots.

**ARNAU SUREDA**

## Maduració personal i renúncia

Ciutat, 23 de juny de 1974.

Sr. Director de la revista LLUC.

Ciutat de Mallorca.

Sr. Director: Hauria volgut tenir més temps per contestar a la carta de J. A. Estades al darrer número de LLUC, puix per dir bé les coses cal que hom les pensi i les consulti.

La carta de D. Joan m'ha desconcertat per algunes de les seves afirmacions.

Ell demana on he descobert jo que la persona adulta que es masturba no és madura. Me permeti que li preguntui: Ha trobat científics que diguin que la masturbació en la persona adulta sigui una prova de maduresa?

Giacomo Santori, en el seu tractat **Compendio de Sexologia** (Razón y Fe, Madrid, 1969, pàg. 158) diu: «La masturbació de la adolescència puede considerarse, pues, como una fase de transición en el proceso normal de la evolución sexual, fase que expresa la inmadurez sico-sexual de este período, pero que no reviste en sí el significado de un fenómeno patológico». Es clar que podria ésser patològic si fos p. e. causada aquesta masturbació per una neurosi obsessiva, una depressió neuròtica, etc.

Ara bé: Si la masturbació de l'adolescent és un pas cap a l'evolució sexual normal, que és l'heterosexual ¿com la masturbació de l'adult pot ésser una activitat normal de la persona desenvolupada? ¿pot ésser un acte madur una activitat sexual sense experiència amorosa, privada de rels profundes espirituals i humanes?

Per mi és clar com l'aigua que la masturbació: a) o és un fenomen èticament negatiu, perquè la sexualitat està exclusivament al servei de l'amor i de la vida; b) o és un bloqueig de l'evolució de l'adolescència i, per tant, una falta de maduresa i desenvolupament de la psíqu humana.

Pareix que D. Joan no ho veu així i diu que seria normal recórrer a ella quan no és possible la relació heterosexual. La cosa es podria allargar més i preguntar: I els joves que tampoc poden encara exercir la sexualitat ¿poden també masturbar-se com element substitutiu, sense que es pertorbi l'evolució de la seva maduració humana?

Don Joan diu a la seva carta: «Per ventura el Sr. Carbonell me dirà que, per aquests casos hi ha la sublimació. Francament aquest és un argument de consolació cristiana que mai m'ha convençut.»

# A Banca Catalana no us haureu d'esperar mai durant un cigarret sencer.

A Banca Catalana apreciem al màxim el vostre temps. En cap de les nostres oficines no us haureu d'esperar gaire temps per a efectuar totes les gestions que us calguin.

Creiem en la mecanització tant com en el valor del vostre temps

i del nostre temps. Això no obstant, quan ho creguem necessari, podem fumar plegats un paquet sencer.

**BANCA CATALANA**

Voluntat de renovació i de servei.



He de confessar que en aquest moment no dispòs de temps ni material científic per demostrar-li a D. Joan que la sublimació és una exigència de la vida humana i no una consolació cristiana que no convenç.

La psicologia diu que la renúncia és un factor de primera importància dins la formació de la personalitat humana. Ara bé perquè la renúncia sigui psíquicament vàlida deu ésser no repressió, que seria una renúncia no integrada dins la totalitat de les motivacions que donen sentit a la vida, sinó sublimació, que seria la substitució acceptada d'un valor, que es renuncia per un altre, capaç de donar sentit a la renúncia.

De totes maneres, en podríem parlar més llargament.

Voldria deixar ben clar que la masturbació és producte de mentalitat d'adolescent i que està lligada al procés de maduració sexual. ¿Com pot ésser un fenomen que sigui signe de maduració? ¿I les persones majors que es masturben? Doncs són al.lots de 40, 50 o 60 anys. Que facin via que si no, mai arribaren a ésser homes.

Servidor seu.

**RAFEL CARBONELL**

### Dinars polítics

Sr. Director de LLUC

Ciutat de Mallorca

Sr. Director:

No fa molt que, a l'entorn d'una taula ben atapada de bons aliments, se reunien un grup de persones per a homenatjar el notari madrileny Blas Piñar.

Don Blas és un cavaller «molt valent», sobretot quan crida, i és un gran aficionat a fer moviments d'alçades i baixades amb el braç dret.

Homes com Don Blas, avui en dia, en queden pocs. Quina llàstima que no se trobàs a Berlín o a Roma l'any 1940. Hauria arribat molt amunt en el seu ofici!

Pel que predica sembla que, el Conseller Nacional Blas Piñar, té vocació de Redemptor i de Creuat. Una Creuada per a redimir-nos dels periodistes sota la protecció excelsa de Sant Miquel Arcàngel **Arruixa-Dimonis-Vermells**.

Un homenatge a Don Blas no m'ha estranyat gens. Era cosa de suposar. Ens trobam a una democràcia orgànica i és lògic que, entre altres coses, s'hi organitzin homenatges.

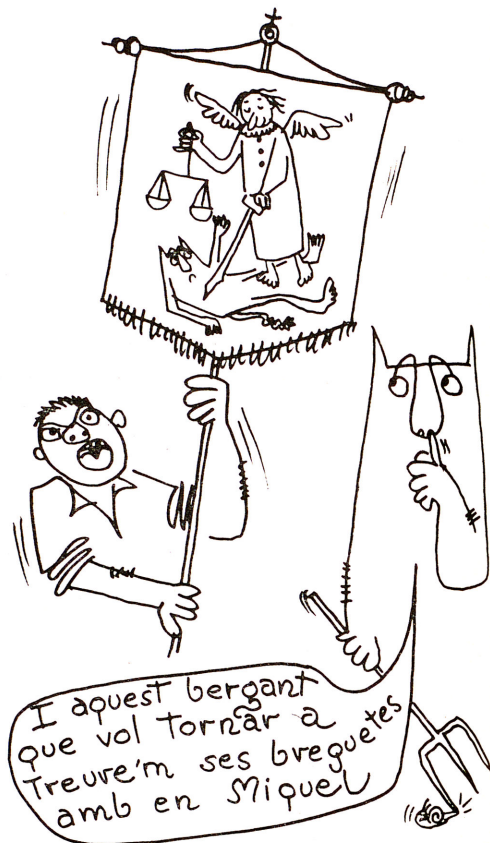
Això dels homenatges em fa molta enveja. El de Don Blas estava motivat per uns elogiosos qualificatius de «Prensa canallesca» dirigits als periodistes de l'Estat Espanyol. Pens que, tots els qui col.laboren a la premsa del país, han de sentir-se afalagats per aquests elogis.

Consider, doncs, molt adequat que es prepari un homenatge a la Premsa Espanyola, qualificada de «Canallesca» pel Redemptor President de «Fuerza Nueva» Blas Piñar López i de «venuda» pel Führer del CEDADE Jorge Mota.

Supòs que no hi haurà impediments de cap mena i que, com per Don Blas, tot seran facilitats. Al cap i a la fi només es tracta de fer un bon dinar.

**Atentament**

**JOAN ANTONI ESTADES DE MONTCAIRE**



# J. Blanes

## Galeria d'Art

### EXPOSICIONS

\*

Pintura, escultura, gravats,  
aquarel·les, dibuixos, esmalts  
i tapissos

\*

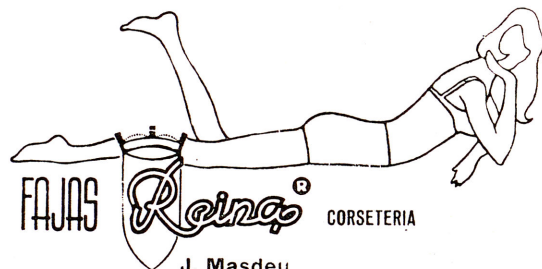
Obres en permanència de 50  
pintors

\*

Avda. Argentina, 50

Tel. 238082

Palma de Mallorca



J. Masdeu

Josep Tous Ferrer, 1 - Tel. 216033 - Palma de Mallorca

al servei  
de la dona  
jove i elegant

# dona

## corseteria

J. Masdeu

COLON, 62 - Tel. 216558  
Palma de Mallorca

# APERTURA I CANVI?



editoria

No fa gaires mesos que saltà al carrer un cert esperit d'optimisme. Uns deien que s'apropava una òptica nova de plantejament polític; uns altres, més llançats, afirmaven que l'esdevenidor facilitaria a curt termini sortides més reals, més escaients per a unes col·lectivitats de pensament pluriforme; i, finalment, n'hi havia que afegien que, malgrat les dificultats, com és ara la crisi energètica o el descontrol del control internacional, era possible esperar. Era una mena de necessitat de subsistència, de sobrevivència fins i tot.

És clar que —res no és gratuït ni espontani— hi havia hagut esdeveniments que possibilitaren aquest nou procés de conscienciació: era el pas del govern Carrero Blanco al d'Arias Navarro. Era l'aparició de l'anomenat «espíritu del 12 de febrero», confirmat i puntualitzat suara a Barcelona, que replantejava els esquemes polítics, econòmics, socials... encara que des d'aquí no ens decidim a jutjar la seva real-irreal profunditat-superficialitat. El que és cert i segur és que hom parlà d'immobilisme i dels seus perills, entenent que la substitució de

l'immobilisme pel mobilisme era solament possible, viable (o autoritzat?) segons els conceptes de la continuïtat, és a dir dins l'àrea ideològica del Moviment.

Així i tot, però, els començaments no es presentaven excessivament fàcils dins la conjuntura socio-econòmica de l'Estat espanyol per a creure'ns surant sobre un mar de placidesa. Havien de sortir els primers conflictes laborals, les vagues obreres, la pujada alarmant del cost de la vida. Per si això no bastàs, hom hagué de fer front a la decisió d'ajusticiar Puig i Antich, decisió que comportava un indubtable risc polític i que, tanmateix, s'acomplí. I vet aquí que dins aquesta problemàtica de govern sorgeix l'esmentat esperit d'optimisme, encara que els nivells de repressió no disminueixen, sinó al contrari, si ens hem de refiar de les notes informatives que han anat publicant els mitjans de comunicació.

Però l'esperit era evident i present: bastarà recordar l'eslògan d'un dels nostres candidats a procurador: «apertura i canvi».

També és cert, dirà algun insatisfet, que mentre uns argumentaven —sempre dintre dels canals del Moviment— l'apertura i el canvi, uns altres —i cal citar els noms: per exemple, Blas Piñar i Jorge Mota— no toleraven cap mena de retxillera aperturista, emprant els sistemes que els són tradicionals: la violència verbal compaginada amb la violència d'acció que havien emprat —i segueixen encara— a les llibreries, editorials, revistes, etc.

Aquest és el panorama esquemàtic i breu, encara que no molt allunyat de la realitat.

¿I què hom pot pensar d'aquesta realitat política des de Mallorca? És una pregunta que no pensam contestar, perquè abans hauríem d'analitzar els tempteigs titubejants enfront dels efectes socio-econòmics en què estam immersos. Dificultats al monoconreu del turisme (hotels tancats, hotels venuts, hotels amb el 15 % de places ocupades, hotels amb conflictes laborals), el procés de la construcció que ha afluixat, els preus disparats (caldría comparar-los amb els de Madrid, per exemple), problemes a la Universitat/No-Universitat Balear... No crec que ningú s'escandalitzi si no ens veim amb cor de respondre la pregunta. Ja ens val la seva formulació.



### Juny: crisi d'hostaleria i eleccions

Un mes de juny no tan alegre com anys enrra. Tothom parla de crisi i les economies es resenten. Mallorca —també les altres illes— es veuen decebudes davant les precàries mides posades per l'administració en relació al seu problema concret. L'hostaleria està a la baixa, degut a una falta de planificació que s'estén des de la infraestructura a la pròpia massificació en què han caigut els industrials hotelers, menjats ara per l'afluència de capitals forans que els hi fan competència fora mida. Bé, aquest no és el nostre tema de conversa, sinó les eleccions a procuradors que tingueren lloc a mitjan mes passat, però vet aquí que podem relacionar ambdós aspectes i lligar-los amb un sol feix.

## Apertura i canvi: triomf d'un eslògan

# Josep Melià, un regionalista a les Corts

per Sebastià Verd

### El guanyador, l'absentisme

Vegem. No hi ha cap dubte que el vertader guanyador de les eleccions, per majoria, no fou En Josep Melià, sinó l'absentisme. Mentre un 15 % mal comptat comparagué a les urnes, la resta quedava a ca seva sense donar mostres d'interès per l'assumpte o, al menys, donant a entendre que no és això el que volia l'electorat, que no està d'acord amb aquestes eleccions i que desitja una «apertura» més enllà de la que li pot oferir En Melià, encara que aquest sigui del mateix parer. Aquest és, al meu entendre, un punt interessant que cal afegir als raonaments ja publicats tant per Bruno com per Tarabini (a «Diario de Mallorca»), i al que escriví, a la seva manera i menys seriosament, segons el meu parer, Baldomero a «Balears».

Bé, partim d'aquest punt. Els illencs, al menys el sector més identificat amb la problemàtica balear, voldrien que les màximes eleccions possibles a l'arxipèlag no fossin solament per un càrrec legislatiu a les Corts establertes a Madrid. Voldrien participar a un sistema que pugui tenir cura de la realitat local més a la mà de les seves possibilitats, com és ara la solució del greu problema hotelier a què abans ens referíem. Tots sabem les limitacions de les Corts espanyoles, que no són ni prou fer-hi un parlament. Són un element integrant de la dita democràcia orgànica que ara, amb



l'esperit del 12 de febrer, vol intentar tirar més cap al primer mot que al segon, sense trair-ne ni un ni l'altre. Resumint: els qui aquí es veuen reflexats aspiren a unes eleccions encaminades cap a un sistema de govern no centralista ni centralitzat: una regionalització oberta als problemes del poble i, com a tal, oberta a la universalització, establint l'anella que manca per completar la cadena de l'Estat. Molts dels qui pensen així, que no es conformen amb un pastís, sinó que volen ara i aquí la pastisseria sencera, deixaren, per aquest motiu, de votar.

De qualsevol manera, aquesta darrera explicació és solament parcial. L'absentisme és un mal que es pot produir tant per la despolitització com per la queixa (del sector turístic, de la construcció, etc.), com per no poder suposar la tria una autèntica representació de la societat que selecciona l'home mitjançant un sufragi, diríem universal si no fos que queda reduït als caps de família i dones casades. La despolitització, la des preocupació —que és el mateix— i la queixa formen una coalició per donar a entendre la disconformitat de la societat on nien, i estam amb aquestes quan hem de convertir En Josep Melià en guanyador absolut de la procuradoria. En Josep, del 14'8 % del cens que votà, reuní més del cinquanta per cent de vots, recollits en gran part als pobles de Mallorca.

#### La derrota del «Consolat de Mar»

L'anàlisi dels vots —on i com es produïren— va ser comentada per Bruno, pseudònim d'un conegut periodista prou especialitzat en qüestions de política local i nacional, de tal manera que no crec necessari insistir-hi; solament vull remarcar un fet: la derrota visible del Consolat de Mar, és a dir, del Moviment-organització de les Balears, que presideix de fet un home, el «sub-jefe provincial», més conegut per les sigles: S. S. de G., que pel nom sencer. Doncs bé, així crec que és, jo també. El candidat oficial del Moviment «local», Barrado (recordem de passada la seva desastrosa actuació pre-electoral, quan refuà per ell i per les Illes l'ocasió d'un debat televisiu) es va veure desparat davant uns batles de poble que, deslligant-se de la inspiració, normal dins el càrrec, de la «jefatura» local, per uns moments es mostraren totalment imparcials, o més tost simpatitzants

D'UNA MALA FOTOGRAFIA  
FEIM UN BON RETRAT

**FOTOGRAFIA RUL·LAN**

Gral. Goded, 10

Davant la Diputació — PALMA



## POLISSES PER SENTIR-SE SEGURS

Vostè les necessita pel seu negoci, casa, vehicle... i també per la seva pròpia vida.

Demani informació sense compromís a qualsevol de les nostres oficines i agents.

MARE NOSTRUM  
vol estar al seu servei.

DIRECCIÓ GENERAL:  
Via Roma, 45 - Tel. 2128 00  
PALMA DE MALLORCA

d'en Melià. (Cal tenir en compte que En Josep Melià no sols predicava la descentralització estatal, sinó que predica la descentralització a tots nivells, inclòs el nivell capital-pobles-foravila). En canvi l'organització sí pogué arribar, al meu entendre, a les barriades de Ciutat on, com és prou sabut, influeix més el Consolat de Mar en la designació de batles de barri que el mateix Ajuntament i, endemés, el candidat oficial, com a tinent batle de l'Ajuntament de Ciutat, és també delegat de barriades. Ací triomfa, com triomfa a Ciutadella i als pobles més petits de les altres illes, però bastaren pobles com Artà, Sa Pobla, Sóller, Manacor i Felanitx per contrarrestar i superar el nombre de vots. Així, sols podíem pensar que En Melià guanyaria, tal com va ser.

En Josep gaudia d'una popularitat superior a la d'En Barrado; a més, venia «recomanat» pel sector «aperturista» del règim, per homes fidels i integrats al govern, del qual En Melià és un alt funcionari de confiança. El seu eslògan també indicava quin era el seu punt de vista davant la situació política de l'Espanya de 1974 i, àdhuc, de les Illes en un apartat concret. En Melià sabia el divorci existent entre l'organització illenca i un ample sector del poble, per això proclamava el seu ideal com *apertura i canvi*, però no prometia res perquè les promeses sense seguretats no menen enlloc. Raonablement, des del meu punt de vista d'observador, les missions del joc eren cla-

rament favorables a ell des del primer instant que decidí de presentar-se. Si hi hagué els seus dubtes després, fou per la bubota d'unes possibles manipulacions entre bastidors, on —mirau per on— En Josep se sabia moure també millor que els partidaris d'En Barrado. No em referesc a trames —ben segur que hi pot haver malpensats— sinó a l'intrínquilis, «Watergates» legals dins la nostra manera de fer eleccions i «esperits sants» de les altures madrilenyes.

#### L'únic polític nat de les Balears

El fet és que En Melià guanyà, com he dit, per aclaparadora «minoría». I jo me n'alegr, ja que ell és avui per avui l'únic polític nat de les Balears que pot contribuir, dins el poder, a l'evolució del sistema actual amb unes coordenades lògiques. Per demostrar això, podem resumir els principals moments, dits i fets, de la seva campanya. En Melià ha dit, per exemple, que creu en la possibilitat de l'aperturisme, però que sap que hi ha persones molt influents que no pensen igual i que són capaces d'aturar el procés. Pensa que és millor entrar dins el sistema i treballar amb ell cap a una sortida democràtica. Defensa el regionalisme i fou ell, segons confessa, qui, juntament o millor dit animant En Manuel Thomàs de Carranza, president del C.E.S.S. de Balears, aconseguí a darrera hora que el projecte de llei d'ad-

# Llibres Mallorca

Una organització al servei de la cultura mallorquina

Consultau el seu departament

d'orientació bibliogràfica

Subscripció a revistes científiques de tot el món

Fortuny, 13

Telèfon 21 35 88

Ciutat de Mallorca

ministració local contingués una sortida per als consells («cabildos») insulars. És partidari decidit de l'ús de la nostra llengua des de l'escola a l'administració, passant per la Universitat. Tot el que recordam ens demostra que és el millor home que pugui defensar els interessos de les Illes dins el procés polític estatal, com home del 12 de febrer, lleial al govern Arias. Després, ja ho veurem. Parodiant l'eslògan del derrotat («por mis obras me conoceréis»), pel que faci o pugui fer, el poble balear respaldarà la continuació política d'En Josep. No és necessari dir, supòs, que esperam que les «obras» siguin més positives que els «Gadianas» d'En Julio Barrado Torres.

Amb aquest sentit, el fet de que En Melià fos el millor home, o el que millor convenia a la societat balear —sempre segons opinió del comentarista— és el que ens fa preocupar pels qui s'abstingueren, malgrat tot, amb la qual cosa posaven en perill l'elecció, quan En Melià havia demanat una aliança de totes les idees d'apertura, per donar lloc a una possibilitat d'avanç i, sobretot, al triomf del símbol democràtic. Era per a ell un plebiscit per a sebre, més que per a fer. De totes maneres, venent els obstacles que es posaren al mig, En Melià ha estat ja proclamat procurador i, al mateix temps, entra a formar part del «Consejo provincial del Movimiento», i amb això és previsible que aquest organisme pugui obrir un poc les seves portes, si no representa (per l'altre motiu de la derrota política que Bruno atribueix a S. S. de G.) una reforma total de l'Organització a nivell illenc.

### Un canvi polític significatiu


Crec que aquest ha estat un altre punt de vista. Les eleccions de juny poden ésser històriques dins la crònica balear dels esdeveniments. Quan s'estudiï la crisi que tan fort cau damunt l'economia i quan es posen en dubte els postulats de que el fenomen turístic és irreversible i es comença a mirar cap a la indústria, el fet d'un canvi polític, per molt simbòlic que sigui, és significatiu.

Això és tot quant pugui dir amb un parell de planes. Hem parlat quasi sempre del guanyador, En Josep Melià. De passada, no massa elogiosament per cert, ens hem referit a Julio Barrado. No hem parlat de l'altre perdedor, En Manuel Fiol: l'home honrat, net de qualsevol sospita inconfessable, respaldat per un sector jove que, aficat o emparat per l'O.J.E., desitja, com la majoria, un canvi. D'En Fiol sols podem dir que mereix un aplaudiment. Ha sabut perdre i ésser respectat, a pesar de la seva actitud dubitativa. D'aquí a un any tindrem noves eleccions.


SEBASTIA VERD

# Dorada Balear

## Bona Cervesa ( ESPECIAL )



ELABORADA PER



S.A. Balear de Cervezas

Telèfon : 27 17 00

DELFIN PUBLICIDAD

## Un poble despolititzat...

# Eleccions per a un procurador des de MENORCA



Miquel Vanrell

També Menorca —encara que no ho sembli— ha participat (és un dir) a les eleccions parcials a procuradors en Corts pel terç familiar i podem assegurar que l'entusiasme dels menorquins ha estat molt semblant, més o menys (més menys que més) a les altres illes de la Província.

Aquesta fredor electoral, malgrat els intents d'escalfar l'ambient a les Mallorques, ha estat la constant de tota la campanya, cosa que es va demostrar el dia de la votació. Les causes, diverses però congruents, pens que podrien esser aquestes:

1.—La consulta no era suficientment atractiva (T.V.E. no en va dir ni piu!!) com per convocar una concurrència parescuda a la que acudeix a les urnes cada vegada que hi ha «eleccions generals», o sigui, quan a tot el país s'elegeixen consellers municipals o procuradors per al terç familiar.

2.—No hi havia cap candidat menorquí.

3.—El mitjans de comunicació (i els candidats) feren poca publicitat.

4.—Al poble menorquí, com a la resta del país, li és impossible d'acudir massivament a la crida

electoral perquè per això és necessària l'existència d'una política dinàmica, alliberadora, promocionant i democràtica, capaç de transformar la societat que se conforma en suportar la Història, amb una altra que desitgi protagonitzar-la, cosa només possible amb una absoluta participació popular a les tasques polítiques.

### MENORCA I ELS CANDIDATS

A tot el que hem dit, com a obstacle perquè el poble no participàs, hem d'afegir que els candidats a procurador —si exceptuam en Melià— eren pràcticament desconeguts a Menorca, dins l'ambient popular s'entén.

En Barrado vingué un dia a fer campanya, sorda campanya, i, és clar, el poble no se'n va tèmer. Gràcies al cronista del diari insular a l'aeroport i la seva llista de viatgers que van i vénen, sabérem de la vinguda a l'illa del candidat del Consolat de Mar. Ni una declaració a la premsa, ni una conferència, ni un contacte amb l'opinió pública (només amb els polítics locals). Malgrat aquesta absurda «anticampanya electoral», Barrado fou el triomfador de la batalleta menorquina.

El candidat Fiol va tenir contactes bastant més amples; així i tot no va fer llarg. De totes maneres la premsa va poder captar, amb més detall, la seva estada a Menorca. Tanmateix va tenir menys vots que Barrado.

En Josep Melià era el més conegut dels tres. L'any passat va pronunciar una conferència a l'Ateneu de Maó. El diari «Menorca» li ha vingut reproduint, des de fa temps, nombrosos articles. Si a tot això hi afegim la seva condició de crític literari de televisió i que, fent campanya electoral va donar una conferència política a l'Orfeó Maonés seguida d'un col.loqui interessant, com feia temps que no es donava, (¿per què només poden tenir col.loqui quasi bé les conferències més o menys oficials?) i de la que la premsa local va omplir tota una pàgina, sembla, per lògica galopant, que En Melià havia de triomfar, amb molt avantatge sobre Barrado. Al no haver estat així, cal pensar que les famílies polítiques del Moviment-Organització, ben instruïdes i disciplinades, foren les que més exerciren el dret a vot. i que l'eslògan de Melià «Apertura i Canvi» va esser rebut, per les persones que tenen certa preocupació política, amb evident excepticisme, si més no, amb la indiferència lògica de qui pensa que les possibilitats d'un procurador a les Corts actuals són molt limitades, entre altres coses perquè actuen individualment, sense programa de conjunt; i encara que aquelles siguin perfectibles i els pro-

curadors tinguin dret a treballar per a una major democratització, seran però impotents per canviar el mecanisme polític-electoral, mecanisme que no accepten ni els demòcrates més moderats.

El gran vençut d'aquestes eleccions, a part de que «Diario de Mallorca» hagi dit que han estat les persones que configuren, amb el seu monolitisme ideològic, el Consolat de Mar; pens que ha estat el Sistema Electoral que patim, que fa possible que la participació popular en la gestió política sigui limitadíssima, per no dir nul·la, en el sentit que una majoria de ciutadans no pot donar la seva opinió ni la candidatura a l'hora d'eleger els càrrecs oficials que afecten directament a la comunitat, cosa que després de repetir-se un caramull de lustres ha arribat a produir una clara anestèsia política col·lectiva.

#### RESULTATS ELECTORALS

Amb una abstenció d'aprop d'un 90 per cent, els vots a Menorca es repartiren així:

<i>Maó</i>	
Barrado	97
Fiol	163
Melià	417
<i>Ciutadella</i>	
Barrado	579
Fiol	218
Melià	297

# Assistència Palmesana

**SOCIETAT CULTURAL  
I RECREATIVA**

vos convida a les representacions  
periòdiques de teatre regional del

**GRUP JOVENT**

C/. Lulio, 21 Tel. 21 12 28

CIUTAT DE MALLORCA



**C**a'n Juan  
de S'aigo

Casa fundada l'any 1700

Focolata amb ensaimades calentes

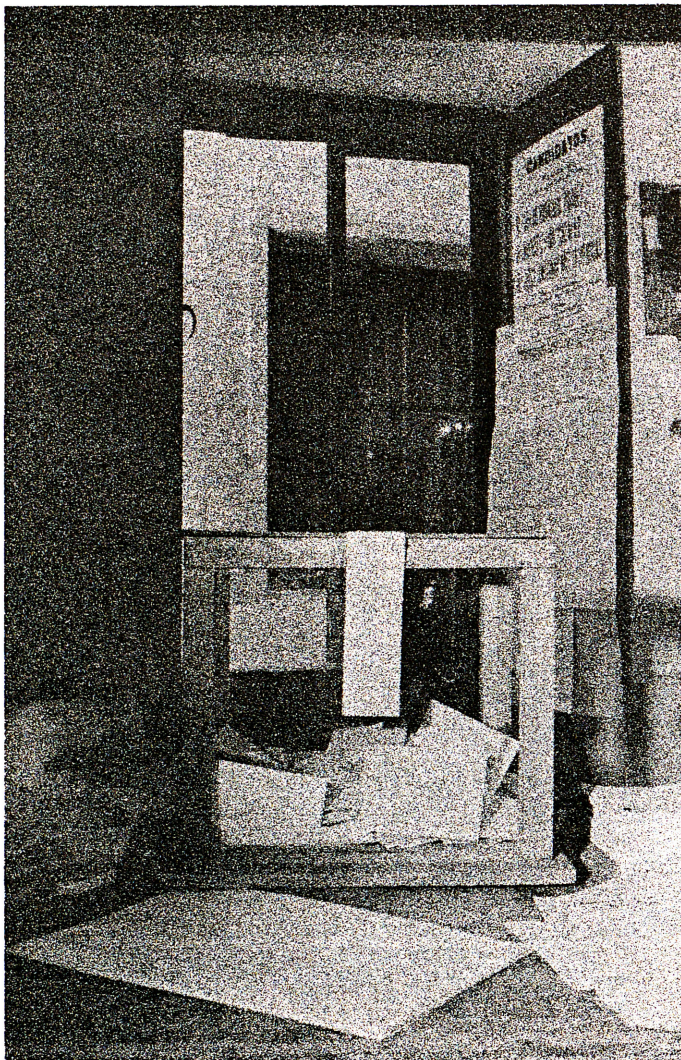
Gelats i quemullars

Obert tot lo dia

C/. Fiol, 11

Tel. 21 16 53

Ciutat

*Alaior*

Barrado	124
Fiol	65
Melià	106

*Es Mercadal*

Barrado	159
Fiol	98
Melià	71

*Villacarlos*

Barrado	107
Fiol	10
Melià	167

*Ferrerries*

Barrado	182
Fiol	43
Melià	80

*Sant Lluís*

Barrado	69
Fiol	58
Melià	14

*MENORCA*

Barrado	1.313
Fiol	655
Melià	1.150

Com es veu clarament, hi ha una línia d'influència en els pobles de Menorca a favor de Barrado que fa pensar que aquí no ha existit «la rebel·lió» que apuntava Bruno a «Diario de Mallorca». Més bé es nota una disciplina de «jefaturas» locals a les ordres que dimanen del Consolat de Mar.

Per altra part, cal considerar que malgrat les nombroses abstencions, la victòria per *abrumadora minoria* —com ha dit algú— de Melià, a Maó i a Villacarlos. Podem pensar, per això, que el caràcter liberal que s'atribueix a Maó no és un tòpic? Amb el temps i palla d'ordi...

*A MANERA D'EPILEG*

Des del 12 de febrer, els mitjans de comunicació i els més destacats polítics del moment, ens han omplert els ulls i les orelles de comentaris sobre «apertura», «participació», «associacions», fins al punt de convertir-se, aquestes paraules, —reforçades amb el discurs de Barcelona pel President Arias— amb expressions clau del nou argot de la classe política. De moment hi ha una petita porta oberta a la consolidació dels vocables referits: els batles i presidents de Diputació seran elegits; la Llei Sindical serà revisada; es redactarà un estatut del dret d'associació; es definiran incompatibilitats per als procuradors en Corts...

¿Tindran tots els ciutadans, sense discriminació, des del moment que es posi en marxa aquesta innovació, que més que un canvi de règim serà «una continuïtat perfectible», possibilitats reals de participar en l'administració de la cosa pública i elecció de governants?

D'una perfecta matisació de l'escala de valors incardinada dins tota aquesta renovació política, encara pre-embriònaria, depèn, pens jo, el nostre futur. Per tant, tot el que hem dit es podria resumir amb l'encertada sentència, definidora i definitiva: *Un poble despolititzat es un poble subdesenvolupat i colonitzat a tots els indrets.*

MIQUEL VANRELL

**MAGATZEMS SALVAT, S. A.**

Colón, 2, 4 i 10

PALMA DE MALLORCA

Els periodistes de Ciutat, com quasi els de tota Espanya, van remoguts. Els qui tenen això que, amb el nostre argot anomenam **ofici**, saben que el periodista ha de ser el darrer en protagonitzar una notícia. La seva missió primera és recollir-la i trasmetre-la i, de vegades, comentar-la. Però qualque volta ell mateix esdevé centre de l'actualitat i els seus temes figuren a les primeres planes: un que cau al Vietnam, en acte de servei; un altre que guanya un premi; un és forçat a alçar el braç en contra de la seva voluntat; i així seguint.

Els periodistes palmesans, deia, van remoguts. Ara han estat protagonistes, ni que sigui en contra de la voluntat de molts d'ells. La història començà dia 7 de juny de 1974...

## ES DESCOBREIX LA TENSIO

Cinc joves professionals —Rada, Bosco Marquès, R. Hidalgo, Verd i Orozco— fan públic a **Diario de Mallorca** l'alt grau de tensió en què es troba el col·legi professional, al qual pertanyen obligatòriament. Es dia d'eleccions i no estan d'acord amb la forma del plantejament que ha adoptat la Junta sortint de l'Associació de la Premsa. En un llarg text, exposen quasi totes les raons de què disposen per mostrar el seu desacord total amb Fernández Planas, Fuster Mayans, Agustín, home clau dins l'òrgan oficial, després de la mort de Miquel Vidal. ¿Què havia passat perquè aquests joves professionals es decidissin a presentar en públic la seva llarga llista de reivindicacions?

## LA DICTADURA VIDAL

Dia 17 d'abril moria Miquel Vidal, **RAT**, després de setze anys d'estar al front de l'Associació de la Premsa i de la direcció de **Hoja del Lunes**. Aquell mateix dia, certs sectors professionals —no identificats amb el sector **jove** i **independent**, sinó precisament amb el que rodejava el difunt president— començaren a maniobrar per fer-se càrrec de l'herència. Els càrrecs vacants eren, per ells mateixos, cobejables: presidir un col·legi professional (ni que estigués desprestigi) i dirigir la **Hoja** (amb un sou gras). En altres sectors, nogensmenys, es deixaren transcórrer alguns dies abans d'iniciar qualsevol tipus de contactes i quan, a la fi, es començaren, una sola idea presidia l'ànim dels reunits: treure l'òrgan professional del caos i del desprestigi en què s'havia enfonsat i, si era possible, maldar per saldar els importants deutes contrets.

Aquell caos i aquell desprestigi havien arribat, durant la **dictadura Vidal**, per una sèrie d'activitats estranyes a les pròpies d'un col·legi professional. En una deliciosa correspondència entre un dels joves periodistes (encara que els sàpiga tant de greu als qui ja passaren els quaranta) Antoni Alemany i l'ex-director de **Fuerza Nueva** i director de Mercapalma, Antoni Agustín, (aquestes cartes no es publicaren perquè a darrera hora, quan estaven gairebé a les màquines de **Diario de Mallorca**, Agustín pregà a Alemany que no es publicassin, si bé foren fotocopiades i distribuïdes entre els associats i algunes autoritats locals), Antoni Alemany resumia així la situació:

¿Hace falta que explique la enorme, la incontestable vergüenza que sentí?... se dijo —en una cena de los periodistas palmesanos con el entonces director general de Prensa— que habían sido construídos unos pisos, unos locales sociales, y un cine que no habían costado un céntimo. Tampoco había costado un céntimo la residencia de Palma Nova. Se hacían unos chalets que saldrían gratis (?) a los aso-

ROMÁN OROZCO

## L'«affaire» de l'Associació de la Premsa de Balears

# La lluita per la dignitat

ciados. La asistencia médica tampoco costaba un duro, gracias a la magnanimidad de los doctores del cuadro médico. Se regalaban televisores. Después supe que, también la electricidad, se pagaba con arreglo a una tarifa especial, y, años más tarde, vi cómo todo un colegio profesional se dedicaba a montar restaurantes en sus locales sociales y bares en sus bajos...

## GRATIS... PER CINQUANTA MILIONS

De fet a la Junta General del 26 d'abril, els associats pogueren comprovar que «de franc» res de res. Hi havia un deute, entre termini curt i mitjà, de 35 milions de ptes. i qualcú assegurava que la xifra exacta seria de 50. I el patrimoni social estava pràcticament hipotecat. Amb tot i amb això, els periodistes palmesans, a nivell col·legiat, no es podien desfer-se de l'etiqueta de «gorreros» que la societat i l'opinió pública els havien penjat a l'esquena, sens dubte amb tota la raó.

Hi havia qualque cosa més: endemés del fort deute, deute apressant, i de la dita etiqueta, el grup de **joves periodistes** treia a rotlo la baixa qualitat informativa de **Hoja del Lunes**, l'estranya composició del seu cos de redactors, les publicitats encobertes en el «seu» periòdic (**¿Cuántas veces han salido, y bien, en la Hoja los señores Nadal Salas, de Vidal o Petro?**), deia Antoni Alemany a l'ex-director de **Fuerza Nueva**, Agustín).

## CANDIDATURA DE RENOVACIÓ I CONCILIACIÓ

A la vista de tot això, el grup de **joves periodistes** aconsegueix reunir un nombrós grup d'associats —pràcticament tots els qui no eren de la Junta anterior—, entre els quals s'obre pas una **candidatura de renovació i conciliació**. L'única condició que posen, lògicament i a la vista del que he exposat, és que no pugui formar part d'aquesta candidatura ningú dels qui, d'una forma o altra, són responsables col·legiadament de la situació de caos en què es troba l'Associació. Es a dir: queden desqualificats d'antuvi molts dels qui, paradoxalment, han sigut elegits recentment. És clar que aquell equilibri, aquella candidatura integrada per periodistes dels quatre diaris de Ciutat (segons el volum de les seves nòmnes) no



pogué resistir els atacs frontals dels qui en aqueix moment detentaven el poder i volien, de totes passades, continuar detentant-lo. La **candidatura de renovació** fracassà del tot. I els dos bàndols, irreconciliables, s'enfrontaren radicalment.

D'una banda, els **continuistes**: Fuster Mayans, Caldentey Salaverri, Ramis Cabot, Agustí Bonet. De l'altra: set **joves periodistes**: Alemany, Rada, Hidalgo, Verd, Marquès, Bosch i Orozco.

El primer grup presenta dues candidatures completes, ambdues presidides per Fuster Mayans (**Gafim**). El segon, presenta set candidatures, cada una d'elles presidida per cada un dels set **joves periodistes**. El primer grup, que és —no l'oblidem— la Junta sortint, rebutja sis candidatures del segon grup, recolzant-se en uns arguments de dubtosa legalitat i oblidant el que s'havia escrit a una acta notarial, que els **joves periodistes** havien encarregat tement el que més tard va succeir.

## LA NOVA JUNTA

Dia 7 de juny es fan les eleccions i surt triomfant la candidatura **continuista**, formada pels següents senyors (posam entre parèntesi alguns altres càrrecs que, segons les nostres notícies, simultaneïgen amb el periodisme).

**PRESIDENT**: Gabriel Fuster Mayans, Gafim, de **Baleares**

**VICEPRESIDENT**: Lluís Ripoll. Anuncià que no prendria possessió del càrrec per no haver estat consultat prèviament per formar part d'aquesta candidatura.

**Secretari**: Josep Ramis Cabot. **Baleares**. (Vice-Secretari d'Ordenació social de la Delegació Provincial de Sindicats).

**Vice-secretari**: Josep M. Forteza Forteza. **Daily Bulletin**. (Assessor jurídic del Sindicat d'Hosteleria, Secretari de la Delegació provincial de la Família, Procurador).

**Tresorer**: Miquel Caldentey Salaverri. **Diario de Mallorca**. (Empleat d'EMAYA, Empresa municipal d'aigües i clavagueres).

**Comptador**: Jesús Cor Santaliestra. **Baleares**.

**Vocal 1**: Antoni Agustín Bonet. **Hoja del Lunes**. (Director de Mercapalma, dependent de l'Ajuntament).

**Vocal 2**: Antoni Pizà Ramon. **Baleares**.

**Vocal 3**: Francesc Verdura Ribas. **Diario de Ibiza**.

**Vocal 4**: Bartomeu Terrades Mandilego. **Hoja del Lunes**. (Funcionari del Ministeri d'Agricultura).

**Vocal 5**: Pau Lluïl Alemany. **Baleares**. (Sales de festes. Activitats artístiques).

Es a dir: dels onze membres de la Junta, cinc són del **Baleares** (de la Premsa del Moviment), dos del **Daily Bulletin**, periòdic d'escassa influència a nivell local puix s'adreça al turista saxó; dos de **Hoja del Lunes**, òrgan de tots els periodistes, on no n'hi ha cap de **Diario de Mallorca**; un del **Diario de Ibiza** i un del **Diario de Mallorca**, precisament Caldentey Salaverri, crític de toros, essent aquest l'únic contacte professional que manté ara amb el dit periòdic.

El primer que han destacat observadors imparcials, en veure la llista anterior, és l'absència total de membres de **Ultima Hora** i de **Diario de Mallorca**, fora de l'excepció esmentada. També hom subretxa que molts dels nous responsables de l'òrgan col·legiat dels periodistes no viuen del periodisme, o al menys aquest no és la seva principal font d'ingressos. Sobren comentaris.

## IMPUGNACIÓ REBUTJADA

Naturalment, el grup de **joves periodistes** impugna les eleccions del dia 7. Naturalment, i malgrat les raons de pes al seu favor, la impugnació fou rebutjada. Un prestigiós missèr ciutadà va assegurar a aquest cronista que el simple fet de que el senyor Agustín (antic secretari, vocal primer nou) anotàs com a primera candidatura presentada pels **joves periodistes** l'encapçalada per Bosco Marquès, contràriament al que es reflexà a l'acta notarial (el notari Raimon Clar prengué nota de que la **primera** entregada fou la presidida per Antoni Alemany), era motiu més que suficient per acceptar la impugnació i anular les eleccions.

Però no va ser així. Amb data de 20 de juny, el Consell directiu de la Federació d'Associacions de la Premsa, reunit a Madrid, acordà donar per vàlides les eleccions. No entrarem ara en detalls sobre els motius i arguments d'aquest rebuig. Diguem solament que, degut a la migrada —per no dir nul·la— altura jurídica de la resolució provinent del nostre més alt organisme corporatiu, els **joves periodistes**, recolzats per altres periodistes veterans (entre ells, el director d'aquesta revista) han decidit recórrer contra aquesta decisió per la via sindical, en primer lloc i posteriorment, si fos necessari, davant el mateix Tribunal Suprem de Justícia.

L'assumpte resta d'empeus. I no es tracta d'una rabieta dels més joves. No. Es tracta, ni més ni menys, de que l'opinió pública conegui fil per randa tots els fets i, sobretot, que sàpiga que aquest grup de **joves periodistes** no tenen res a veure amb el que ara és l'Associació de la Premsa de Balears, que per res són responsables dels caos econòmics en què està enfonsada, de la imatge nefasta que es té de la nostra professió, a nivell col·legiat, i que de cap manera se senten representats per la «Junta electa». Antoni Alemany acabava en sec la seva deliciosa carta a l'ex-director de **Fuerza Nueva**:

Vuestro drama, vuestro gran drama, está en el terrible vacío, en las miradas desilusionadas y silenciosas de toda —fíjate bien, toda— una generación de jóvenes periodistas a los que, por mucho que os empeñéis, nunca conseguiréis representar porque carecéis de suficiente autoridad moral para ello. Supongo que esto no os importa. A mí, sí me importaría.

ROMAN OROZCO





S Antonio acompanya a Catharina T'ho

# Sor Tomasseta, on sou?

De petits, ja aprengüem a cantar-li aquestes cobles, a la nostra Santa. Cada any, les hi cantam —encara en mallorquí— per les festes d'estiu que la Ciutat li dedica amb actes oficials, celebrats ara —després d'un Concili que volgué ser un Pentecostés per a les llengües pròpies de cada poble— en foraster. Tal volta ens l'han robada, a força de manipulacions, modes acomodaticies, dèries forasteres, llegendes enlluernadores i alienants; tal volta ens l'han canviada, la nostra Beateta. Per això cal cridar en aquestes festes centenàries (5 abril 1574-1974): Sor Tomasseta, on sou? Perquè si l'Església nostra retroba la seva Santa, haurà descobert de ver un camí feel, un camí lluminós, contemplatiu, generós, esforçat, d'Evangelí, de seguiment del Senyor. Per això, ens poden ajudar les paraules sinceres de dos historiadors, d'unes monges —germanes de Sor Tomassa—, d'un observador inquiet de les nostres vivències religioses; i també la devoció —passada, si voleu, per un garbell de crisi— del nostre poble, sobretot de la vila valldemossina.—PERE LLABRÉS.

## VISQUÉ. VIU. VIURÀ?

Per ventura les paraules més aclaridores que podríem dir de «la Beata» —així anomenam els mallorquins, familiarment, a Sor Caterina Tomàs— són les d'una lacònica inscripció llatina d'uns plecs anònims del segle XVIII: *Vixit. Vivit. Vivet (Visqué. Viu. Viurà)*.

La immediata redacció del Procés Diocesà de Beatificació, l'any 1626; l'existència de més de quaranta biografies, manuscrites o impreses; la preciosa col·lecció conventual d'ex-vots; les festes litúrgiques i populars del mes de juliol; el *Carro Triomfal* de primeries d'agost; l'abundantíssima iconografia de les Illes; la popularitat de les estrofes ingènues de **Sor Tomasseta, on sou...?**; la presència de capelles a moltíssimes esglésies de la diòcesi; la visita ininterrompuda al sepulcre del Convent de Santa Magdalena; l'esplendor de l'antiga Con-

## L'Església nostra

fraria són, entre moltes altres, prova irrecusable del compliment del *Vixit lapidari*.

Al *Visqué*, podem afegir-hi el present *Viu*. Però mitificada, és a dir, deshumanitzada. I amarada de llegendes i auriolada de prodigis, això és: treta de la realitat històrica. Amb rara, lamentable i sorprenent, però lògica, unanimitat, els biografes oblidaren la dona i s'entretingueren amb l'apologia o cercaren la llegenda i crearen una figura dardellejada pels prodigis. Amb aquesta imatge la «Beata» avui encara viu dins el poble mallorquí.

Per això pos un interrogant a la tercera forma verbal: *Viurà?* Els mallorquins de demà volen, dema-

nen, necessiten i esperen una «Beata» distinta. Sor Caterina Tomàs fou un ser normal que visqué dins unes coordenades de lloc (l'illa de Mallorca) i temps (1531-1574) el misteri d'una vida com la nostra, amb problemes, inquietuds, alegries, penes il·lusions i temences idèntiques a les nostres, però viscudes amb una força aimant —Charles Moeller l'anomena «immensa energia»— perquè la santetat sempre fou i serà problema d'amor.

Per això s'imposa una revisió objectiva per damunt tota passió perquè, com escriví el P. Miquel Batllori S. J. en el discurs d'ingrés a la Real Acadèmia de la Història: «...en història no s'han de fer apologies ni reivindicacions sinó aportacions documentals».

Només si alliberam la persona de Sor Caterina de mites absurdíssims, falsos miracles, llegendes fàcils i prodigis incomprovats, viurà dins el cor dels fills de la nostra terra.

BALTASAR COLL I TOMAS

*L'Església nostra  
en temps de Sor Tomassa*

En vida de la nostra «Beata», la situació de l'Església de Mallorca arrossegava, per una banda, la maulurada herència de la descomposició medieval i s'obria, entre temps-teigs i resistències, a la Contrarreforma, decretada pel Concili de Trento.

Les ombres de l'Església mallorquina del segle XVI són degudes, principalment, a l'absència del bisbe propi (quan Diego de Arnedo ve l'any 1561, feia 40 anys que els mallorquins eren orfes de Pastors) i també de rectors i altres posseïdors dels beneficis eclesiàstics, que vivien a fora (sobretot a la Cúria romana) i que només es preocupaven de cobrar les rendes.

Aleshores, els Jurats mallorquins eren els únics que clamaven pel bé espiritual del nostre poble. En infinitat de documents, demostren la seva sollicitud per la bona vida moral de clergues i religiosos, pel seu exemple en l'edificació del poble cristià, i també pel manteniment de les monges de vida contemplativa. Deploren que molts de preveres visquin amb luxe quan els pobres del poble pateixen una misèria espantosa i decideixen d'alleugerir-los en el seu sofriment perquè «Déu nostre Senyor sia tan amador de pobres que en la sua nativitat i vida temporal ha volgut esser semblant a aquells». Solament pocs esperits selectes, com el canonge Abrines —confessor de la nostra Santa—, se salven d'aquella decadència general de la clerecia mallorquina.

El bisbe Diego de Arnedo treballa dur, com a bon aragonès, per implantar la reforma tridentina. Ho palesen la multitud d'edictes que proclamà i les cinc visites pastorals a la diòcesi, la primera de les quals féu personalment a cada una de les parròquies de Mallorca i Menorca.

La història ens diu que el bisbe Arnedo fou un fervorós deixeble espiritual de Sor Caterina Tomàs, a la qual consultava freqüentment els afers espirituals de la diòcesi. Si bé és verè que el bisbe reformador no va saber imitar la humil monja de Santa Magdalena en la prudència i en la moderació, especialment amb l'exigència dels delmes, pels quals és féu odiós als Jurats —que l'acusaven d'exploitar les seves ovelles— i al poble. L'any 1572 demanà esser traslladat a una altra diòcesi, cosa que li concedí el seu protector Felip II.

Pel novembre de 1552 una pagesa de Valldemossa entra en un monestir de Ciutat, que darrerament no havia sobresortit pel seu esperit i observança monàstica. Hi havia solament devers nou monges. L'any



1541 el bisbe havia decretat una reforma, fent entrar a Santa Magdalena cinc monges de Santa Margarida, que tenien la mateixa regla agustiniana. D'un estat de decadència, sense clausura ni vida en comú, es passa, en vida de Sor Caterina, a una vertadera floració espiritual. Quan mor Sor Tomassa, hi ha més de trenta monges al convent que recullen un exemple de santedat, de donació a Déu, d'identificació amb Jesucrist, de pregària ardent i constant per l'Església.

#### LLORENÇ PÉREZ

##### *Exemple, intercessió i estimul*

També les qui ara són germanes d'hàbit i de professió monàstica de Sor Caterina Tomàs, per boca de la seva actual priora —valldemossina— Sor Maria Boscana, ens han dit com viuen tothora la presència de la seva Santa.

Després de Déu i de la Verge Maria, per nosaltres, les monges del Convent de Santa Magdalena, «la Beata» ho és tot però més especialment és: exemple, intercessió i estimul.

Exemple. Sor Caterina Tomàs fou una dona enamorada profundament de Jesucrist, cercat, trobat i seguit, fidelment, pel camí humil de la més humil simplicitat. Sense fer renou, visqué meravellosament el misteri de la Comunió dels Sants amb una vida d'oració intensa, d'abnegació total i de sacrifici constant. Tres mitjans recordats per la Constitució «Venite seorsum» de Pau VI i urgits pels documents del Vaticà II.

Intercessió. Si en vida de la nostra santa, en moments de perill o necessitat, fou popular la frase Encomanar-ho hem a Sor Tomassa en boca del Senyor Bisbe, del Virrei, de la noblesa i de la gent senzilla, a

quaranta quatre anys de la seva canonització, la repetim amb alegria i amb la confiança de que ella presenta les nostres pobres pregàries a Déu Pare de qui obté gràcies a balquena. El sepulcre de «la Beata» és un riu de gent, necessitada o agraïda.

Estímul. Li tocà viure uns temps calamitosos per l'Església, de jove-neta. Religiosa professa, visqué el Concili de Trento i onze anys de postconcili. I la seva resposta fou oberta i generosa. Sense covardies ni prudències excessives. Fou un llumener de l'Església mallorquina. A quatre-cents anys de la seva mort gloriosa, el nostre viure diari al costat de la seva tomba, ens dóna força i estímul per viure les exigències de la nostra consagració.

#### *Els valldemossins i la seva «Beata»*

En la nostra enquesta, ens hem sentit obligats a anar a Valldemossa, bresol de Santa Caterina Tomàs. Vet aquí el resum del que hem pogut copsar sobre la devoció dels valldemossins a la seva Beata.

Religiosament, la «Beata» ho és tot a Valldemossa. Qualcú ens ha

dit: «Aquí un pot no creure en Déu, però ha de creure en la Beata». Cada llar invoca la seva Santa a qual-sevol necessitat i és conscient d'ha-ver rebut d'ella gràcies i favors. El tracte, diríem que és familiar. «Som molt bones amigues», deia una velleta a punt de morir. Des de petits, tothom va aprenent les cançons i les llegendes de la «Beata» descobrint en la font i en el molí i en tants d'altres indrets la topònimia d'una infantesa miraclera. La novena i les festes del 28 de juliol, amb els carrers endiumenjats i els nins vestits de pagès i àngels, senyalen l'explosió de l'entusiasme popular.

I cristianament? Tot això, ajuda els valldemossins a ser millors cristians?, més creients?

Naturalment hi ha diversos nivells.

Alguns s'han compromès a fons en el seguiment del Senyor, com Santa Caterina. Per a molts, la «Beata» és exemple, estímul i intercessora també per viure la seva fe com adhesió personal a Jesucrist.

Però no sempre un gran entusiasme i una adhesió a la «Beata» es veuen correspostos per una autèntica vida cristiana. Malauradament hi

ha hagut confusió entre festes i homenatges populars a la «Beata», i la vida de fe. Es veu que la novena és un reclam per a la pràctica sacramental, però ¿s'esgota aquí el viure cristià? Hi ha hagut una certa ignorància, ha mancat una clarificació. De vegades més d'un resta en el record emotiu, l'agraïment per favors rebuts, la confiança a voltes alienant...

Els qui se senten més compromesos amb la seva fe pretenen guardar, sí, una fidelitat a la tradició, però lamenten que d'ella no se n'hagin sabut treure i posar a llum els valors autènticament cristians.

També és distinta la reacció davant les festes centenàries, segons els nivells on viu cadascú: sentimentalisme, folklor, atracció turística, o... una avinentesa de renovació de la fe, del viure cristià, de la resposta a la universal vocació a la santedat.

Grups de gent culta, que té una certa vivència religiosa, que viu problemes més profunds —humans, vitals— que els que pot viure la gent que creu en la «Beata», veuen com un absurd que es pugui muntar un «show» impressionant, estantís, fora lloc i fora temps, el mes d'agost.



OBRA  
EN  
PERMANÈNCIA

**4CATS**  
galeria d'art  
C/ San Sebastian, 7  
Tel. 226493 Palma

Del 16 de juliol  
al 3 d'agost

Pedro Giralt

Aguirre. — Alcón. — Andersen. — Armengol. — Arranz Bravo. — Artigau. — Bartolozzi. — Biadiu. — Bird. — Boix. — Brunet. — Cabot. — Cifre. — Ciuró. — Claret. — Clavé. — Cortina. — Chancho. — Dalí, Salvador. — Degn. — Delclaux. — Díaz. — Eguibar. — Femenías. — Ferreira. — Fornés. — Frexilla. — Fuentetaja. — Gelabert. — Giralt, J. — Giralt, P. — Gordillo. — Gudiol. — Hasse. — Heras. — Humberto. — Iglesias. — Jaume. — Labra. — Lagares. — Llabrés. — Martín, Abel. — Matas. — Miró, Joan. — Molina. — Morell, B. — Morell, M. — Moreno. — Palau. — Payero. — Ponç. — Prieto. — C. Ramírez de Lucas. — Riera. — Roca Fuster. — Pepi Sánchez. — Sanmartín. — Serra de Rivera. — Tàpies. — Terrades, A. — Terrades, S. — Tharrats. — Todó Vila. — Toland. — Torres. — Urbino. — Valls. — Victoria. — Vila. — Vilacasas. — Viladecans. — Villar. — Virseda. — Yraola. — Zúniga.

*Lladrucs per la nostra Santa*

Em dolen encara aquestes coses. Tal volta ja no haurien de ferir-me. Però m'alegra que em facin mal perquè el seu ressò és un signe del meu amor a l'Església. D'aquesta Església mallorquina que és una garbera de contradiccions però que és nostra.

Avui en concret em dol la manera de festejar el centenari de la nostra Santa.

Em dol el seu tufet de feudalisme estantís. La figura és massa directa per no aglapir-la: uns senyors, uns títols eclesiàstics, unes mencions i una vila que dansa al ritme de llurs iniciatives.

Em dol el seu gust de triomfalisme nial. Un triomfalisme de turisme religiós per fadrines que ja no tenen curolles d'anar a la platja i per eixorcs de sacristia. Un triomfalisme de carrosses de paper i concentracions de pedaç.

Em dol el seu clam d'infantilisme ridícul. No crec que tanta «Beata» i tants d'angelets i tanta pageseta, li faci cap favor a l'aprofondiment del testimoni de l'única Santa que tenim, amb títol, dins Mallorca.

Però, part damunt tot, em dol fins a la ràbia de convertir el lladruc en dentellada, haver de suportar que aquest triomfalisme, que

aquest infantilisme, que aquest feudalisme, sigui proclamat com la fe del poble.

Quan tots sabem, i més que ningú els organitzadors, que, en tot aquest sarau, no hi entren per res ni la fe, ni el poble.

Siguem sincers: ¿Hi ha ningú que cregui que, amb aquestes festes de Santa Caterina Tomàs, amb tot el seu tragí de relíquies, neixerà o creixerà la fe a Mallorca?

¿Espera ningú que es prendrà un compromís més seriós i ver a nivell d'Església, de clerecia, de convents, de persones per l'opció evangèlica a favor de la classe oprimida?

¿Es correrà el risc de l'aventura de viure les benaventurances amb plenitud de conseqüència?

Tantes estructures envellides ¿dubtaran de la seva legitimitat evangèlica?

Siguem sincers! ¿Hi ha ningú que cregui que aquest centenari de la «Beata», amb tot el seu folklor, deixondirà el nostre ofegat sentiment de poble?

¿Espera ningú que després d'aquestes festes tindrem: **consciència de poble, força de poble, llengua de poble, govern de poble?**

No crec equivocar-me si us asseguro que no tan sols mancaran els

fruits sinó que fins i tot mancaran els autèntics conceptes d'aquestes realitats que he subretxat.

Encara que no les escolti ni llegesqui ara mateix, vos podria avançar les paraules que es bellugaran per troncs i diaris.

Paraules de cascall per endolcir la son del nostre poble.

Aquesta son indeixondible, benèdida, assegurada... Aquesta son nostra irremeiable.

Santa Caterina Tomàs! Vos quedareu, després del centenari, com sempre: amb la pelleta i els ossos que us conserva natura per a consol de desgràcies històriques.

I jo em quedaré com sempre, amb la gargamella escarrinxada després d'haver lladrat el meu inconformisme dins la nit solitària.

No tem que m'arribi una pedrada. La gent d'Església, entre altres coses, té por a les foranes fosques on els cans es reparteixen les ronyes dels carrers.

Supòs que no mancarà una veu amb cara de dama escandalitzada que em perdoni la vida des d'un finestral reclus.

Per més burla i afronta, ho farà amb l'altra llengua: «Ladran, luego cabalgamos».

**JAUME SANTANDREU**

Estam de bell nou al vostre servei

Ens hem renovat totalment

L'única cosa que és com abans són els nostres pastissos

Vos agraïm que hàgiu estat clients nostres

i esperam veure-vos sovint per ca nostra que és també ca vostra

CA'N



C/. Jaume II, 99 (Carrer d'es bastaixos)

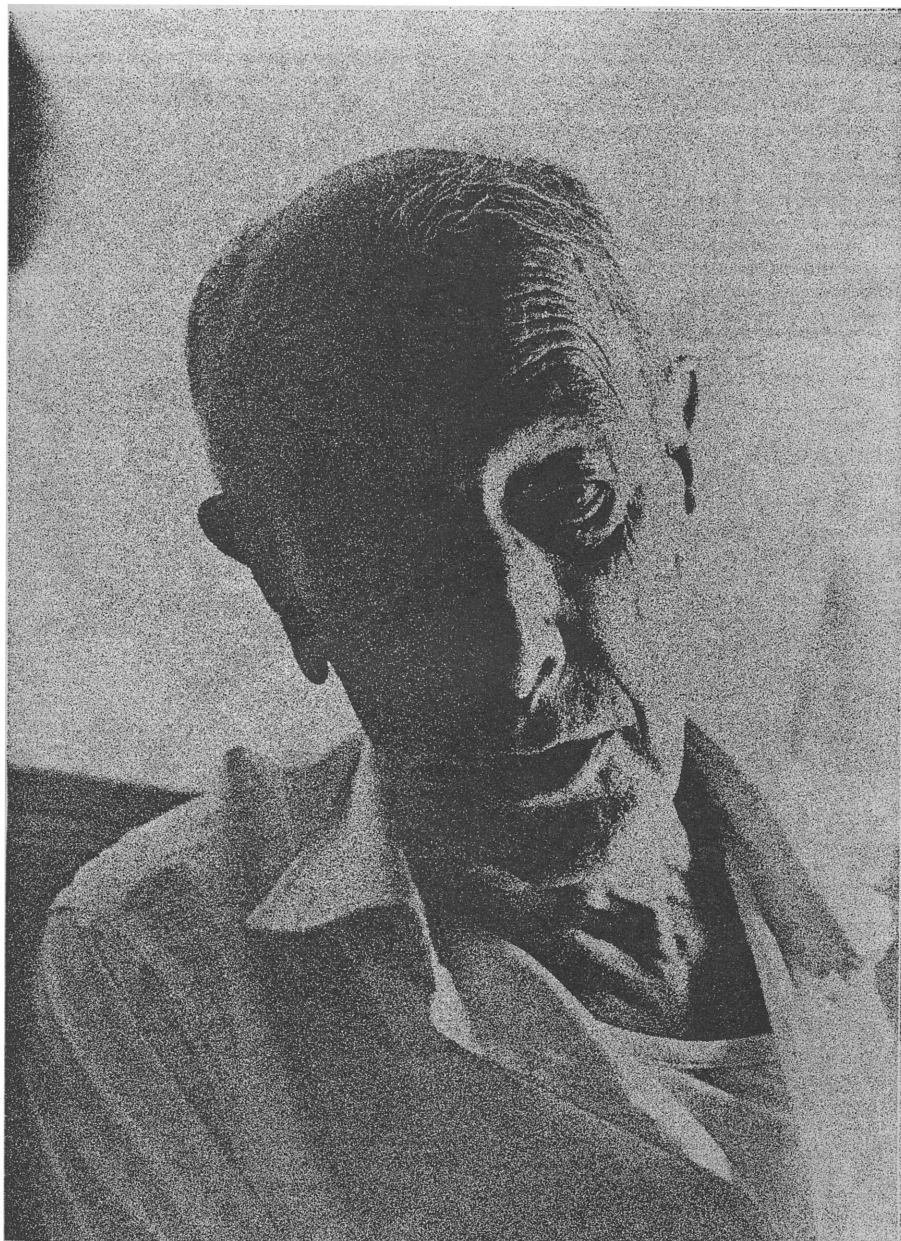
Tel. 21 29 95

Ciutat de Mallorca

# ESTUDIS

## Llorenç Villalonga, narrador (I)

per Joan Alegret



### 1. ELS CONTES DE «EL DIA».

Desconeixíem l'existència dels contes publicats per Llorenç Villalonga a «El Día» de Ciutat de Mallorca fins que Damià Ferrà-Ponç, s'hi va referir en l'article **Aquells anys del misantrop...** («Lluc», setembre 1972). A la Biblioteca de Catalunya, la col·lecció d'aquest diari (que es publicà entre 1931 i 1939) és molt incompleta i amb moltes llacunes. Hem mirat els exemplars que s'hi conserven dels anys 1924, 1925 i 1926. (1) La producció narrativa de Villalonga que hi hem pogut observar duu els títols genèrics de **Cuentos sintéticos**, **Gestos de mujeres** i **Etopeyas**.

(1) Vint números de novembre i desembre de 1924. Bastant complet el 1925. A mitjan 1926, la col·lecció s'interromp fins a 1932.

1.1. Del conjunt d'aquests tres tipus d'escrits, els **Cuentos sintéticos** són els més allunyats del que solem entendre per conte. Publicats en grups de tres a cinc peces, molt breus, tenen una desigualtat d'extensió (des d'una sola a una vintena de ratlles) que els dona també una certa diversitat formal: van, doncs, des del simple acudit o l'aforisme a l'esbós de conte. Ferrà-Ponç diu que són «influits per les **greguerias** de Gómez de la Serna, per les glosses d'Eugeni d'Ors i per les sentències d'Anatole France.»

En un d'aquests contes sintètics —**Ciencia experimental** (n.º 1087, XI-1924)— dos filòsofs romans assisteixen a la mort de Petroni per observar la confirmació de llurs teories. «Un d'ells, Sergi, sostenia que l'home, en morir, no pot menys de somriure a la

mort, que se li presenta coronada de roses per deslliurar-lo d'aquesta odiosa farsa anomenada Vida. L'altre, Tul·li, opinava que la Dalladora té un aspecte terrible i que a la seva vista s'estremeix tot mortal.» L'«imperceptible crispar de boca» amb què fineix l'«arbitrer elegantiarum» és qualificat de somriure per part de Sergi, de ganyota horripilant per Tul·li. El conte, doncs, expressa la idea, constant a Villalonga, que les respostes a la qüestió del sentit de la vida i la mort són subjectives. Davant l'ambigüïtat de l'oracle, tothom pot triar a gust. El narrador de la literatura villalonguiana s'absté de triar una resposta —o en tria dues alhora—. La situació argumental de **Ciencia experimental** reapareix, transformada, en la mort de don Toni a **Bearn** (1956/61) i la de Gertry Seymour **Desenllaç a Montlleó** (1958/63): tots dos expiren responent amb signes a una pregunta transcendental, i en tots dos casos es produeix la mateixa ambigüïtat (a **Bearn** a causa de la manera de formular la pregunta, a **Desenllaç a Montlleó** per la doble possibilitat d'interpretació de la resposta).

1.2 Sota l'epígraf de **Gestos de mujeres**, hi hem vist tres contes interessants (2). Dos d'ells tenen com a personatges dones d'un mateix llinatge aristocràtic de Palma. A **Maria y Pilar Salvá de Son Valent** (n.º 1329, 6-IX-1925) trobem ja la valoració de

(2) Un quart article publicat amb aquest títol al n.º 1.347 (27-IX-1925), comprèn tres peces molt breus que, per llurs característiques, incloem en els **Cuentos sintéticos**.

l'aristocràcia mallorquina decadent que manté unes formes de vida a punt d'extinció, a través del retrat de dues dames d'edat indefinible que no han treballat mai i viuen (amb «la més dolça, la més consoladora i la més bella de les tristeses») una vida monòtona («practiquen el quietisme») en un «vell, vast i desmanegat casal» amb un pati lluminós. El conte es clou quan en el passeig diari en galera que fan les dames, tot contemplant el paisatge que han vist tota la vida des que tenen ús de raó, Pilar veu «uns homes bàrbars» que inicien l'enderroc de la «murada estimada». La dama diu «quina llàstima!» i se li humitegen els ulls. No és doncs amb la guerra del 36 i amb la novel·la **Bearn** que s'inicia en l'obra narrativa de Villalonga l'elegia per una època i unes formes socials perdudes, sinó que ja hi és des del primer moment. (Tanmateix, el grandíssim trontoll de 1936 a 1945 i el pas del temps personal donarà més rounditat a aquests sentiments).

**A Dama resurrecta (1870-1925)** (n.º 1353, 4-X-1925), una altra Salvà de Son Valent que havia mort el 1870 («dies abans que els alemanys entrassin a París»: primera referència que trobem a Villalonga a un final de **belle époque**) ressuscita al cap de cinquanta-cinc anys. Sorpresa i disgustada pels canvis que observa en els costums (les converses, el tracte social, la literatura, el teatre, les relacions entre home i dona), «comprèn que res no li resta a fer en aquest món extravagant» i «retorna a a seva tomba». Quan torna a adormir-s'hi, murmura: —«El món vol infantilitzar-se. Es perderen per sempre el sentit de la grandesa i de la veneració». Ens referma, doncs, l'elegia per un món perdut que trobàvem en el conte anterior, la qual aquí s'acompanya d'una crítica explícita de les formes de vida contemporànies. El truc temàtic de la resurrecció d'un personatge a fi de mostrar una disconformitat amb el procés històric de la «civilització occidental», serà repetit el 1966 en el conte **Carta anticipada de Mallorca**.

Segurament millor —i més cruel— és el conte **Vocació** (n.º 1341, 20-IX-1925) escrit en mallorquí. (3) Margalideta, una pageseta beneïtona, seduïda pels colors, el luxe i la modernitat, acaba passejant-se a les nits —pintada i vestida amb les seves millors robes— esperant que arribi un automòbil «amb senyors i senyores vestides de color de rosa». Una ma-

(3) Els altres contes i narracions publicats a «El Dia» i a «Brisas» als quals ens referim en aquest article, hi aparegueren en castellà. Hem traduït les cites que en donem, llevat de *Sol en el mirador* i *Secreto de boudoir*, en què hem utilitzat la versió catalana posterior del mateix Villalonga.

La Delegació de

# l'Editorial Casals, s. a.

de Barcelona

anuncia els seus

Textos de

MATERNAL,  
PREESCOLAR  
i E. G. B.

Local d'exposició:

C/ Sant Alonso, 8

Obert cada dia de 17 a 20 h.

Despatx:

C/ Joan L. Estelrich, 34, 2. on A

Tel. 22 43 84

PALMA

# Última Hora

El diari del  
capvespre

Degà de la  
premsa  
mallorquina

tinada que, havent pres la carretera de Ciutat, s'acubà, «quan va tornar en si, se trobà a dins un automòbil curríssim, a devora un senyor molt mudat» que li proposa, si se'n va amb ell, tot allò que desitja tant: cotxe, córrer món, vestits de seda...

El procés d'encisament de l'àl·lota per les coloraines és descrit molt suggestivament i hi ha unes malèvols contrapunts amb l'educació religiosa: les prèdiques del senyor rector contra els luxes, els teatres, els costums del dia i les temptacions de la carn, només serveixen per esperar els desigs de Margalideta i li donen la idea d'abillar-se i empolvorar-se.

Molts anys després, la Margalideta de **Vocació** tindrà un personatge bes-só en el Joanet de la novel·la **Les Fures** (1967). També, en part, podem relacionar-hi la negreta Zuzú de **L'àngel rebel** (1960), enlluernada pels «vells miralls francesos, amb marcs daurats. I les sedes, i els vestits de color i les catifes vermelles».

Aquest conte, ¿és només la descripció del procés que mena —presumiblement— a la prostitució o a l'amistança una noieta simple, contat ambivalentment amb burla i aprovació? Sembla que, a més a més, hi ha la idea que la vida tradicional al camp es transformarà indefectiblement, malgrat els esforços de les veus conservadores, al contacte amb els progressos tecnològics i les innovacions de tota mena provinents de la ciutat. Si així fos, **Vocació** expressaria la impossibilitat d'evitar aquest canvi i estaria en la línia de les burles al folklorisme estantís contingudes a **Mort de dama**.

1.3 Amb el títol d'**Etopeyas**, que deu ésser un altre títol genèric d'una sèrie de contes, hem vist un sol escrit (n.º 1491, 14-III-1926). No conté pròpiament argument, sinó la descripció de dos tipus humans contraposats: una dama i el seu amant. D'ella, se'ns diu que «sentia (...) una gran curiositat (que en un temperament com el seu equivalia a amor) pel nou, l'inospitat. Les més lleus oscil·lacions de la moda, en filosofia i estètica, ella les sentia en si (...). El darrer blues, el darrer tango, el darrer lulú o el darrer llibre d'Ortega y Gasset.» Al seu costat, «l'amant, mixt de pinxo i d'heroi, representava el clarobscur. La senyora l'havia elegit perquè en la incultura d'ell i en la seva força, psíquica i física, hi veia un complement». La dama mor en el moment oportú, poc abans d'envellir. Quant a l'amant, «necessitant fer quelcom per qualcú —sempre l'acció, sempre l'acció— tal volta es féu missioner, aviador o anarquista». Aquests dos personatges, per les qualitats de cadascun i en llur contrast complementari, són la primera versió que trobem de dos dels arquetipus de criatures de ficció més característics de la literatura de Llorenç Villalonga.

## 2. ELS CONTES I NARRACIONS DE «BRISAS».

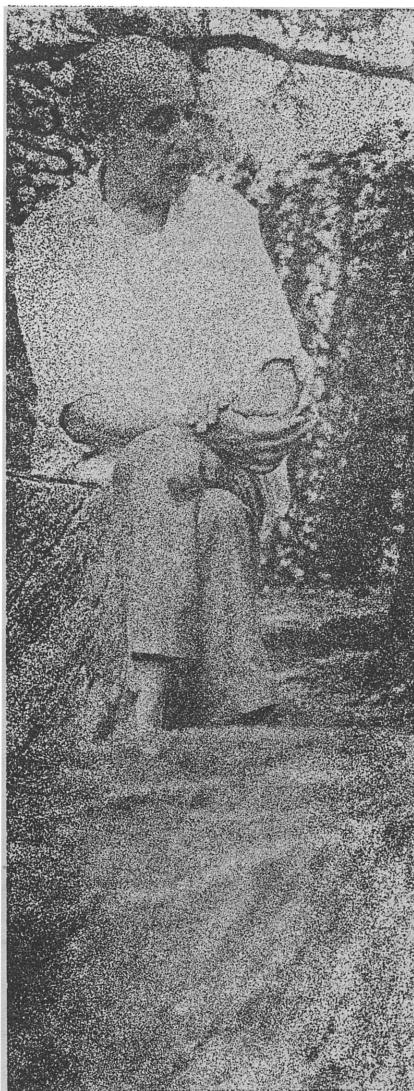
A «Brisas», el *magazine* que Llorenç Villalonga dirigí entre l'abril de 1934 i el juliol de 1936, hi publicà cinc peces narratives: *Please, mademoiselle?* (maig de 1934), *Sol en el mirador* (juliol). *Cuento de Reyes. El secreto de un monarca* (desembre), *Secreto de boudoir* (març-abril de 1935) i *La Venus y el niño* (octubre de 1935). Les dues millors, *Sol en el mirador* i *Secreto de boudoir*, van aparèixer anys després en versió catalana.

**2.1 Please, mademoiselle?** és una narració molt breu en la qual la veu del narrador, en present i en segona persona, s'adreça —en to més aviat recriminatori i de dicteri— a una amiga estrangera, refinada i artista, paradigma de tota una cultura europea que s'està enfonsant, i profetitza l'arribada dels nous bàrbars: «¿No veus que t'enfonses amb l'Europa del femanisme, de les novel·les psicològiques, del freudisme i del parlament? Aquí al tombant hi ha els salvatges, els nous bàrbars del nord o del sud. (...) Tot molt curiós, molt interessant, tot menys tu, Cherie. Tot menys tu mateixa, que ets una gran buidor».

El tipus de dona que descriu és el mateix que encarnarà després Alicia Dillon, l'heroïna de *Madame Dillon* (1937), però el to amb que és tractada és completament oposat: en lloc de la recriminació invectiva, la idealització admirativa. Del dicteri i la premonició hem passat a l'elogi i l'elogia en molt poc temps, però pel mig hi ha hagut —el juliol de 1936— l'inici d'una guerra i la desaparició, a Mallorca, de tot un món d'estrangers artistes i intel·lectuals. Per a Villalonga, tots els paradisos són paradisos perduts i *Madame Dillon* (que duu el nom de l'amiga de Maria Antonieta, és a dir de personatge d'un final de *belle époque*, destruïda per la Revolució de 1789) desapareixerà de Mallorca just amb l'esclat de la guerra.

**2.2 Sol en el mirador**, que passa a titular-se *Sol al mirador* en la versió catalana publicada el 1966 al primer volum de les *Obres completes*, és un conte excel·lent, dels millors de Villalonga. Com *Please, mademoiselle* fa referència a una amiga estrangera, i fins i tot en podria ésser una continuació, tant per la frase inicial —«I tanmateix, tenies una ànima...»— com pel fet que la noia ha tornat després d'una setmana de separació, circumstància que pot lligar amb la partença temporal de l'amiga a la primera narració. El to que hi adopta el narrador-protagonista, però, és ben diferent. L'anècdota és mínima: els dos amants es citen en un banc davant la Seu i s'hi estan una bona estona, de cara al sol, en companyia d'un vell captaire tracomatós, fins que ella se'n va. El protagonista ho narra en pretèrit i, quan es refereix a la noia, en segona persona. En aquest conte, es

congria, de forma magistral, una sensació al·lucinant, en què l'amor i la mort (o Eros i Thanatos, si ho volem en terminologia freudiana) s'imbriquen de manera indestruïble, mentre el protagonista s'abandona progressivament a una mena de nirvana quietista, convençut que res no aturarà el camí de tota vida devers la mort. Villalonga hi empra una tècnica impressionista, anotant diverses percepcions sensorials (visuals sobretot, però tam-



bé olfactiva i tàctils) i establint un joc de clarors i ombres. Els detalls inquietants van apareixent gradualment fins a arribar al clímax de l'angoixa en el centre del conte, sempre dins un joc de doble clarobscur, físic i psíquic.

**2.3 A Cuento de Reyes. El secreto de un monarca** (que es publica el desembre de 1934, és a dir en plena República i poc després dels «fets d'octubre»), els tres Reis d'Orient, davant la situació política conflictiva del

món (hi ha guerra i, en algun lloc, ataquen un palau reial que alberga una dinastia mil·lenària), decideixen suprimir la visita de la Nit de Reis i oferir els presents a través dels Ajuntaments. Discuteixen la redacció de la proclama en què ho van a comunicar, que en principi componen en termes autocràtics i que acaben redactant amb les expressions vulgaritzades per la democràcia burgesa i la correspondència comercial. Els municipis, doncs, disfressen els seus empleats de «mags», fent així una caricatura dels veritables Reis d'Orient. L'autor aprofita l'anècdota per fer una digressió recordant que la caricatura de la monarquia feta per Beaumarchais precedí la Revolució Francesa, i que, feia poc, la pantalla cinematogràfica propagava les caricatures de Maurice Chevalier amb els seus reis balcànics d'opereta.

Al cap d'un temps, emperò, el món torna a aquietar-se: «Era el cansament que segueix a les commocions. L'home anhelava dormir. Com antany s'edificaven convents, ara es multiplicaven les sectes naturistes. La natura tenia els seus monjos, igual que els havia tinguts la religió i la ciència. Els esperits intoxicats per Kant emigraven a la selva per despul·lar-se i menjar rels.» Les autoritats ciutadanes que abans havien provocat que els Reis d'Orient suspenguessin llur visita anyal, inviten ara el rei Melcior (únic supervivent de tots tres, ja molt vell) que hi vagi a repartir personalment les joguines. Li fan una gran recepció. Pels carrers de la Ciutat, es produeix un entusiasme delirant al pas del rei, que es aclamat amb vives. Un filòsof es suïcida tirant-se des de la torre de la universitat, exclamant-se que ningú no llegeix els seus llibres i que ell mateix està cansat de pensar, i ofrenant al rei l'homenatge de la seva vida. Els obrers se li presenten vociferant, com uns orats, que volen obeir, que quan obeïen hi havia treball per a tots. (¿Com s'entén, si l'època és de calma, que els obrers no obeïxin? «No obeir» deu voler dir estar organitzats en sindicats obrers). Una comissió de pecadors se li acosta plorant: s'exclamen que, lliures, la seva vida és un infern; que necessiten un marit que les pegui. En el moment apoteòsic del fervor multitudinari, el rei Melcior prorromp per l'altaveu fent una propaganda comercial d'un Gran Bazar. Aleshores, enmig de l'aldarull i les protestes, ha d'esquivar bastonades, perd mantell i corona, i, després de mil peripècies pot tornar al seu palau de l'Estepa, on s'exclama: «—si no m'arriba a ocórrer la idea de fer-me passar per un home-anunci, a hores d'ara em veuria en un tron, pensava amb terror: quina multitud més insensata! No em trobo ja en edat d'aventures. El passat no torna, com deia Ortega Gasset. A més (...), si el món tornés a creure en la reialesa, encara quedaria un home

que mai no ha pogut creure en ella: jo, Melcior.»

Si bé **Cuento de Reyes** no és pas un dels seus millors contes, expressa prou clarament un sentiment bàsic a Villalonga, sentiment que té dues cares inseparables: la disconformitat amb l'època històrica que li ha tocat de viure i amb la seva evolució, lligada sempre amb la convicció que els fets històrics són irreversibles i que no és possible tornar al passat (o només és possible amb la literatura). Aquest doble sentiment es resol en dues direccions: cap al futur, en l'apocalípticisme; cap al passat, en l'elegia. I Villalonga és prou lúcida per adonar-se que la valoració del passat no és més que un miratge produït per la distància (ho expressa per exemple a **El llumí**).

2.4 **Secreto de boudoir**, que nom **Memòries d'un mirall** en la versió catalana que es publica el 1954 amb la

tercera edició en català de la novel·la **Mort de dama** és un dels millors contes de Villalonga.

Aquí la veu que narra és la d'un mirall de Versalles, que se'ns presenta amb unes frases que poden prendre's com una declaració de principis: «Som contradictoris. Tot el que hi ha en mi és el que som, i l'essència del meu ésser consisteix en aquest etern i enigmàtic no-ésser. (...) Necessit testificar que existesc. Després d'això podré morir en pau, perquè m'hauré realitzat.» Declaració que coincideix amb la idea de don Toni de Bearn d'escriure unes memòries a fi d'immortalitzar-se a través de l'art, i, contrastant amb la definició stendhaliana, tan coneguda, de la novel·la com un mirall al llarg del camí, base de la narrativa realista, potser ens presenta una altra teoria, més subjectiva i íntima i, per tant, més relativista, del narrador con un mirall (cada narrador serà un mirall diferent).

L'anècdota gira al voltant de Mimí Rohan-Chabot, patge de la Pompadour, i de la situació triangular que es forma entre aquest, la Pompadour i Lluís XV. Sobre aquest canemàs, el mirall es permet continuades digressions (molt ben travades, però, amb l'anècdota principal a través d'un to conversacional) esmentant diversos personatges —des de Lluís XV a Napoleó— i diverses anècdotes evocadores de l'esperit galant i aristocràtic d'un segle i una cort ja desapareguts.

2.5. Per últim, a **La venus y el niño**, el narrador recorda quan tenia nou anys i s'enamorà de Madame Tassin, una senyora que representava per a ell el summum de l'elegància i la bellesa. Com a personatges de l'època, hi són esmentats Aina Cohen i el marquès de Collera.

JOAN ALEGRET

(Continuarà)

## Diario de Mallorca

un diari

per a tots els mallorquins

## Galletes LOSTE

### i LA PAYESITA

Majorista exclusiu per Mallorca:

C/. Viñaza, 24 Tel. 22 33 97 CIUTAT



# Arlequin

Gral. Mola, 21  
CIUTAT DE MALLORCA

Jocs de demà  
per als nins d'avui

Quint, 8 i 10

*La Industrial*





# L'art vist pels artistes

Els joves artistes de Mallorca continuen la seva interrogació sobre la seva labor creadora i la problemàtica de la circumstància que els ha tocat viure. Gerard Matas i Vanrell (Ciutat de Mallorca, 1946) recercador de l'expressivitat del cos, on la presència humana és —en les seves obres últimes— una insinuació anònima sota uns draps inquietants. Vicenç Torres i Costa (Ciutat de Mallorca, 1950) que després d'uns inicis dins uns miserabilisme poètic marcadament modiglianesca ha evolucionat envers una veu més personal i pròpia.

**Enquesta**  
a cura de «Crònica de tres»

## QÜESTIONARI

- Què és, per a tu, l'Art?
- Describeix el procés d'elaboració d'una obra teva.
- Què intentes: forjar un llenguatge inèdit o servir-te d'un codi estilístic pre-establert?
- És possible un art creador a Mallorca?
- Creus que un grup jove està transformant l'art de la nostra illa?

GERARD MATAS

B

A

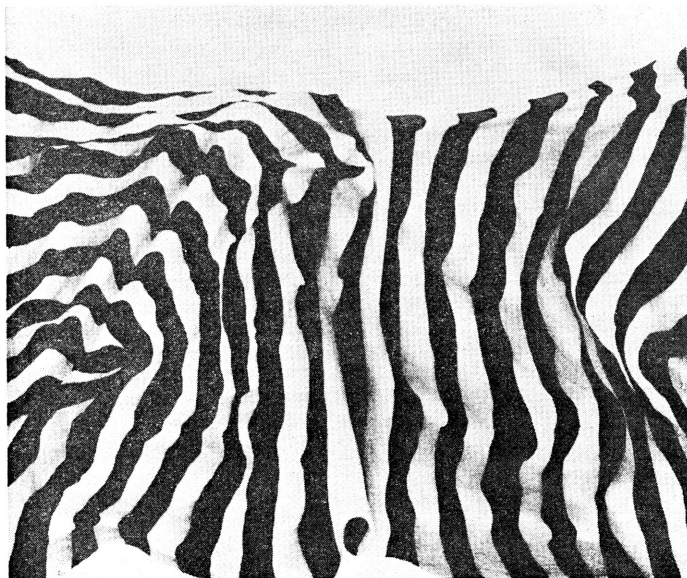
Preparar, pensar i fer una obra. Treballar-la, patir quan la fas i restar satisfet quan la dones per acabada. Fer art no és tan sols tenir idees, sinó també una certa tècnica. La meua imaginació està tot el dia en contacte amb l'art i això es fa palès a l'hora del meu quefer. Fins ara he fet figura, amb un grapat d'etapes ben marcades si bé conservant sempre un caràcter personal. Les meves primeres figures, cap al 1967, foren conseqüència de les meves vivències dins el grup de mímica **Farsa**. Anaven tapades de malla negra i jo en deia **mims**. No pintava, emperò, **mims** sinó que me'n servia per crear un món de suggerències que m'inquietaven. Havia descobert la possibilitat de dir moltes coses amb un cos humà, sense rostre. Altres figures amb cara i ulls, en canvi, em deixaven fred. Dels artistes he après prou. He evitat, emperò, les influències recercades: per si mateixes ja ens arriben. Preferesc un Matas desconegut i personal en comptes d'un Matas fals i original, per això he volgut sempre ésser jo mateix i no trobar-me a l'avantguarda de res. El descobriment de la caseïna fou una gran sort: hi faig proves i em donen excel·lents resultats. L'art de cadascú es forma així com treballa. L'artista ha de dominar els materials i no ésser dominat per ells.

L'art és un gran problema de cadascú. La seva vivència pot ser una gran joia o una gran tristesa. Vull expressar-me, en les meves obres, de la manera més senzilla: que ho pugui entendre tot el qui vulgui. Quan l'artista és sincer amb si mateix cada obra que fa assoleix una comunicació: això és l'Art.

M'agrada, d'entrada, saber amb què faig feina i tenir unes eines adients. I això no és sempre fàcil perquè a Mallorca sembla que sols es ven material artístic per a aficionats. Clav la tela al bastidor i, seguidament li don unes passades de cola de blanc d'Espanya. Quan la tela és eixuta i sembla un tambor ja va bé. Una obra meua sempre es lliga a l'anterior: pel tema o per troballes que procur integrar a les noves. No vaig d'esborranys. En comptes d'això faig un dibuixet de no-res a qualsevol lloc d'una idea que només entenc jo. Dibuix les teles, fins i tot amb un dibuix ombrejat. Poca cosa deix a la improvisació. M'agrada anar segur i em plau aquest caràcter pensat i auster de la meua obra. Enllestit el dibuix, preparar els colors. Només hi pos la pintura justa. Li don ombres i trec els clars. Quan trob que hi escau li don vernís amb un **spray**. Emperò no un vernís definitiu a fi que si l'endemà hi vull introduir modificacions pugui fer-ho. Quan una obra consider que està llesta no la toc per res. És molt important, per l'artista, saber-se aturar. Si algun quadre pens que no té remei, hi pint a sobre.

C

No m'ha interessat mai ésser original. Si ho fos seria sense cercar-ho. De veritat: original no m'hi trob gaire, personal ja més. No em fa res que m'etiquetin dins un estil qualsevol. Tots són vàlids per a contar allò que interessa a l'artista. El mitjà no compta massa, sinó més aviat el resultat. A qualsevol pintor un xic honrat li interessa més explicar la seva problemàtica personal que no pintar per fer un llenguatge personal. Si conta els seus problemes tal com els sent aconsegueix ambdues



coses: ésser personal i crear una forma de dir-ho que és just la meva.

Explicar la meva problemàtica no em resulta tan fàcil com sembla. Procur seguir un ordre, emperò cada dia és un problema nou i relacionat amb l'anterior: així van formant-se problemes en cadena i em creen un estat d'ànim, si bé de vegades no traduïble en llenguatge plàstic. M'interessa reflectir en el quadre el que sent o pens.

## D

És possible: a la llarga o a la curta sortirà. Els problemes d'altres indrets del món, antany els desconeixíem o ens assabentàvem amb gran retard. Avui ens adonam d'un moviment plàstic en un tres i no-res. Això fa molt de bé als joves: veuen moltes coses i es creen consciències més obertes. D'altra banda s'incorporen als últims corrents artístics. Si volem podem saber quin art es fa ara a França o Nordamèrica. Qui s'estanca és perquè no sab estar informat o perquè no li interessa treballar. O perquè no porta res a dintre i, per tant, no té res a dir.

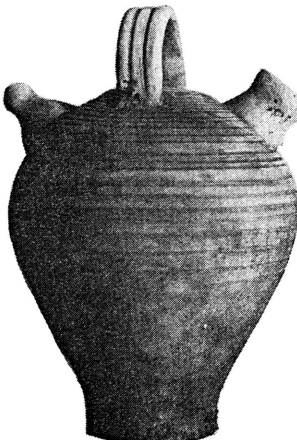
Endemés, la gent ha menjat sempre allò que li han ofert. Si tota la vida li donen paisatges, marines i natures mortes de mal gust, què volem que facin? Hi ha honrades excepcions: poden comptar-se amb els dits d'una mà. Dels altres n'hi ha molts. Raons: els crítics que no han fet res per treure'ns d'aquest ambient tan corcat; la gent amb diners que no vol pensar, sinó tenir només l'art que diu que entén (si els mostrau obres de 1910 o 1945 encara no entenen res). Quant als factors que podrien limitar un art veritablement creador són moltíssims. Polítics, sobretot. I econòmics: la vida és força dura per a l'artista que vol viure del que fa. Si a la nit no fa de forner o sereno a un garatge no té ni per un plat de lleties. I quant a l'aspecte cultural és ridícul parlar-ne perquè cultura en feim tanta que llueix per la seva absència. Hi ha, és clar, alguna guspireta sempre escapçada de tissores. Si vols cultura has de sortir a fora.

En fi, si alguna cosa es fa dins l'art actual a Mallorca és un esforç personal de cada artista i prou digne de tenir-se en compte. Tots els artistes joves, d'interès, que coneix fan una altra feina per poder fer després l'art que volen. I jo som un d'ells.

## E

Seria molt prest dir-ho. Això que ha nascut en aquests darrers temps donarà fruit d'aquí a uns anys. El grup hi és, emperò. La gent assabentada dels moviments artístics ha pogut veure, a Mallorca, una sèrie de mostres d'aquesta gent jove. Ara bé, no és un grup en el sentit propi del mot sinó més aviat un grapat d'artistes: cadascú tira pel seu vent. Ara bé, quan ens hem volgut posar d'acord per fer una cosa o altra, ho hem aconseguit. **Ensenya 1** en fou una prova i resultà una de les nostres més interessants de la vida plàstica mallorquina del 1973. I, a més a més, sense cap ajut econòmic: tot ens ho pagàrem nosaltres. **Ensenya 1** fou la primera passa per veure fins on hem romput amb els estils que encara estan aquí en voga. Basta mirar les obres d'aquests joves per a adonar-se fins a quin punt trenquen amb l'art d'ahir: paisatges aficats dins una maleta, etc. Això dona prou què pensar a qui vol fer-ho.


Un lligam col·lectiu entre els artistes joves? No ho crec per ara. Cadascú té una personalitat prou definida dins el que fa. Això no vol dir que més endavant no poguem establir aquesta relació de grup. De fet, pens, hi anam.



Ceràmica popular de Mallorca i de fora Mallorca

**Bruixereries**

*c. Estanc, 25* *Palma de Mallorca*



**El Drach**

BISUTERIA DE NOVETAT

OBJECTES TÍPICIS DE MALLORCA

*Sant Domingo, 25 i 27* *CIUTAT*

## VICENÇ TORRES

A

L'art per a mi és la dimensió on la persona es pot desenvolupar més com individu, no tan sols com a home interior sinó com a home exterior. Al contrari de les restants ocupacions l'artista realitza la seva individualitat en forma de treball creador.

L'art trasmet altres coses que no poden explicar-se amb paraules i d'una manera racional i pertanyen al cercle de la intuïció i del sentiment.

En realitat les formes estètiques són artificis útils per intentar una comunicació. La mateixa cosa s'esdevé en la màgia que per tenir efecte, cal que la persona receptora hi crequi, conscientment o inconscientment.



B

No tenc mai un procés d'elaboració preconcebut ja que crec que cal anar pintant com un art de creació, i anar improvisant sobre el tema determinat, encara que a la fi l'obra surti totalment diferent de la primera idea. L'obra es va gestant dins mi fins que tenc la necessitat de transmetre-la materialitzant-la.

C

No crec que sigui gaire positiu seguir deliberadament un estil preconcebut per altres ni forjar un llenguatge inèdit, sempre que no sigui fruit de la investigació, la meditació i el sentiment.

Dins l'obra preferesc deixar-me portar per la intuïció i que cadascú en tregui les seves pròpies conclusions, però potser d'una manera accidental el corrent que es troba més a prop de mi és l'expressionisme

**Llibres Turmeda**

Col·lecció Gavilans

Col·lecció Tomir

**l'alternativa**

Aïllants-Conductors-Termoelectricitat

**Electrofil**  
**Palma****S. A.**

Margarida Caimari, 9-13 Tel. 22 75 24\* 5. 6 Ciutat

D

No crec que sia possible un art creador dins la societat mallorquina ja que es tracta d'una societat completament estancada i pens que no hi ha cap factor que l'afavoresqui sinó més aviat tot al contrari.

E

Tampoc no crec que hi hagi cap grup transformador dins l'art de Mallorca.

En l'evolució de l'art gairebé sempre es tracta d'experiències individuals, i molt més encara a la nostra illa on manca qualsevol mena de recolzament.

Quant als punts de ruptura es deuen al progrés del temps.

**CRÒNICA DE TRES**

# L'arbitrari fenomen de les reposicions



La parquedat d'estrenes cinematogràfiques en el nostre país com a conseqüència d'una sèrie de motius de diferents tipus que tots tenim presents —i m'estic referint, naturalment, a estrenes que tenen una mínima garantia de rigor i honestetat professional, i no a tota aquesta sèrie d'inqualificables subproductes («spaghetti-westerns», «giallos», pel·lícules de terror, produïdes a l'estil d'Alfredo Landa i semblants) que, lamentablement, inunden les nostres cartelleres— fa que els distribuïdors es decideixin, de vegades amb una manca absoluta de criteri estètic, a reposar films que, al seu dia, assoliren un bon èxit de públic, confiant així que, endemés de subsanar el problema de la programació setmanal o quinzenal, obtindran l'aquiescència de l'espectador majoritari, fatigat i aclapat no sols per la falta d'autèntiques novetats fílmiques, sinó també per la vexació que suposa l'haver de suportar, com una escopinada al rostre, tota una sèrie inqualificable de l'abans esmentada menjussa, després de pagar setanta-cinc pessetes a la taquilla.

El fenomen de les reposicions, a hora arbitrari i interessant, és un fenomen que té dues cares. Per una banda, ens permet de veure o reveure vells títols ja oblidats i assabentar-nos si conserven o no el seu encant primitiu; doncs el temps és implacable i, a la fi, acaba per fer justícia. Les veritaderes grans obres no sols perduren i es mantenen, sinó que àdhuc es veuen enriquides des d'unes noves

perspectives de coneixement. Les que mai ho foren ens descobreixen, a la fi, la buidor dels seus mecanismes i el seu esplendor passatger i fineixen per esdevenir peces d'arqueologia. Algunes, obliquament, poden conservar un cert sabor «kitsch» en raó inversa al seu mal gust descarat que, al seu dia, va ser exhibit com la mostra suprema d'estilització i enginy. (Un film com «Samsó i Dalila» de De Mille seria una d'aquestes apoteosis). En qualsevol cas, les possibilitats d'apassionament o decepció són innombrables. Per altra banda, el fet en si no amaga l'altra cara de l'assumpte: les reposicions, bé sigui d'obres mestres (films de Charles Chaplin, els grans títols prou coneguts del «musical») que són producte ben concret d'una època (¿com és que es reposà, fa alguns anys, «La mujer más guapa del mundo»?), obres aureolades d'un fals prestigi («Sola ante el peligro»), films profundament desarrelats en què la valoració depèn d'un criteri absolutament personal («Shane» pot ser considerada alhora com la màxima explosió lírica de la mitologia del western, en la meua opinió ben personal; o bé com un producte academicista i falsament tràgic, l'antítesi dramàtica del mític) esdevenen un simple pretext o una mera justificació amb què els distribuïdors resolen el problema de la manca de material per exhibir. Endemés pretenen així presentar batalla al mitjà televisiu que, de vegades, s'alça, per dret propi, com l'exponent suprem d'aquesta recuperació del cinema d'antany.



(El mitjà televisiu, al seu torn, presenta també una doble faç pels aficionats al cinema: per una banda, ofereix la oportunitat de veure obres, de forma aïllada o en cicles, la revisió de les quals cal agrair; per altra banda, les dimensions de la petita pantalla, que retalla la imatge pels quatre costats, acotant la màgia del seu espai, mai no podrà suplir l'efecte que la visió d'una pel·lícula en una sala obscura produeix en l'espectador).

Així les reposicions esdevenen la post de salvació de les cases distribuïdores davant la manca de material. D'aquesta manera la publicitat, que sempre en fa de les seves, pot llençar al mercat «la mejor película de 1974», quan en realitat el film és de fa quinze o vint anys i fou aleshores que obtingué la qualificació del millor de l'any.

Així com sigui, benvingudes siguin les reposicions si no ens fan perdre l'actualitat —cosa ben probable— i sí, en canvi, guanyar en amplària de criteri i perspectiva. Perquè les reposicions que resulten admirables, quan són seleccionades amb rigor, coven un perill: que ens conviden a anquilosar-nos en un passat que no sempre fou millor, convertint el record d'unes imatges volgudes davant les quals, literalment, ens engatam, en un simple museu bizantí on colleccionar els nostre àlbum personal d'enyorances o en un museu de cera on, cara a cara amb els espectres que estimam, esdevinguem espectres nosaltres mateixos, figures de cera en un present que de cap manera els admet.

## Cròniques de Califòrnia (V)

# Elogi de la figuera

per Rafel Socies i Company

La figuera és un arbre que no ha gaudit mai de bona consideració: no li recorden mai els seus mèrits i en canvi sempre se tenen presents els mals judicis injustificats que li han fet. Ja trobam exemples d'aquests fets a un dels llibres més antics del món, la mateixa Bíblia, quan al Gènesi diu que en esser n'Adam i n'Eva trets defora del Paradís, per vergonya se taparen amb unes fulles de figuera, i la gent repeteix una vegada i altra que se cobrien amb unes fulles de parra. La parra no surt fins més envant al Gènesi, en parlar de la gatera d'en Noè, encara que això ja són figures d'un altre sostre, i he posat aquesta expressió amb tota intenció, perquè parl de figueres.

Molta de gent confon aquest detall del Gènesi, però no hi ha cap dubte respecte a un detall de l'Evangelí, quan Crist maleeix una figuera perquè no t éfruit i, ben mirat, hauríem de dir «pobra figuera!» perquè ella no tenia cap culpa de no tenir figues per Pasqua. Si una rondaia d'en Jordi d'es Racó se titula *Fruita fora temps, figues flors per a Nadal*, no podria esser gens estrany de trobar-ne una altra, o la mateixa, amb el temps referit a Pasqua. Se tractaria, sempre, de fruita fora temps.

També em recorda la mala sort de la figuera una expressió de l'amic Alexandre Ballester quan diu que ell és mediterrani, que sent seva una terra de suaus relleus, amb oliveres i vinya, ametlers i garrovers, i al fons una mar blava amb platges i pins. No recorda que la figuera també és un arbre de les nostres terres, i és que per ventura ara fa mal de mirar els nostres figuerals, quasi bé abandonats, de manera que pareix que el seu arbre ha perdut per a nosaltres tota consideració.

Feia temps que m'havia adonat d'aquestes circumstàncies de la figuera, però ho he sentit amb especial força quan en les meves voltes per Califòrnia m'he trobat amb figuerals ordenats i ben cuidats. Era una nova sorpresa, trobar ací figueres a bones terres, a horts comercials en vista d'una explotació organitzada del seu fruit, quan a Mallorca quasi ni tan sols pensam en les figueres, que gosaria dir que són l'arbre més univer-



*Figueral californià*

salment estès pel pla. Era dir-me, com tantes d'altres vegades, que si ací, amb el caràcter comercial dels nordamericans, plantaven figueres era perquè estaven segurs que era un negoci. ¿I quina diferència se podria establir entre els figuerals mallorquins i els de Califòrnia? Jo quasi no voldria acudir a cap detall, sinó que pensàs-sim realment en la qualitat de la figa, encara que sigui un fruit no massa considerat, quan és realment un fruit sucós i dolç, que umpl la boca d'una dolçor de mel natural que no té semblança, un fruit de matisos molt variats (bordissots, coll-de-dama, martiniques, rotges i peretjals i tot) en què moltes de vegades no ens fixam, no hi pensam i tot, i que per això decau dins la nostra consideració. No crec que dedicar-li un elogi sigui gens sobrer.

He dit abans que la figuera era un arbre de tot el Pla de Mallorca, i és que és un arbre dels nostres extensos figuerals quasi abandonats i és l'arbre també del reguiu de Sa Marjal de Sa Pobla, ombra suau devora el safreig i la caseta o a un punt del camí del rec mestre. Arbre de secà i de reguiu, ja no és enlloc l'arbre considerat d'altre temps.

Els nostres figuerals de secà són, i quasi valdria més dir que eren, una mostra de la voluntat d'un arbre, quan amb tot l'esforç necessari la figuera treu de la terra seca la saba que converteix en el fruit que expressa la seva plenitud amb una gota de mel que guaita per l'ull. És una suprema voluntat vegetal, ara i tot, quan les figues cauen per si soles en terra i queden esclafades, de vegades ja mig menjades pels ocells i les abelles. mentre esperen que hi passin uns porcs a recollir la seva dolçor mancabada i embrutida. La figuera per a molts ja se troba en aquest estadi, rebutjada físicament i mentalment, quan en veure-la a tal baix punt ja no volen ni dedicar-li un record.

I la figuera ha jugat un paper dins el nostre poble, un paper de segon lloc per a molts, però que per això no ens ha de desmerèixer. Vull recordar els mots de tantes de mateixes de la nos-

Si teniu intenció de comprar res de joieria, confeccions de pell, objectes propis per a obsequi, articles de viatge, perles, porcellanes, quadres d'esmalt, etc., potser tindrem exactament alló que vos interessi.

ENS SENTIREM MOLT  
COMPLAGUTS SI TENIU EL  
GUST DE VENIR, SENSE  
CAP COMPROMÍS PER  
PART VOSTRA, A VEURE  
LA NOSTRA SELECCIO  
D'ARTICLES

# nacar

**Jaume III, 115-119**

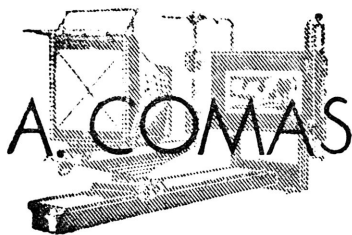
**Tel. 21 69 06 - 21 69 07 - 21 06 48**

**Palma de Mallorca**

UNA EMPRESA AMB INDISCUTIBLE  
VOLUNTAT DE SERVIR BE TOTHOM

(Amb molt de gust vos farem un 10% de descompte si esmentau aquest anunci)

**Fotogravats**



Reproducció de transparències en color  
Missió, 61 interior - Tel. 213952 - Palma

tra música popular, excessivament mixtificada, però que en la «Mateixa d'es Figueral» i en tantes d'altres recorda una feina dels nostres camps, una feina de vegades riallera, sempre disposada a la bulla, el seu punt piconari, potser per a distreure el treball.

*Sa nostra figueralera  
s'és caiguda d'un cimbal  
i diu que no s'ha fet mal  
perquè no se'n riguen d'ella.*

I em faig venir també dins la imaginació l'es-tesa de canyissos on les figues se secaven per a desprendre's, en l'estadi següent de la seva palatabilitat, de l'aigua per a quedar pura dolçor. Ja no queden canyissos i els sestadors on se guardaven a la nit o s'havien de dur corrents quan començava una brusca, estan mig derruïts, si és que encara queda qualque paret dreta i sencera. És un temps passat que inevitablement no tornará, i no ens hem de lamentar, però que tampoc no hem de deixar arraconat, sense gens d'importància.

Les figues seques han jugat un paper més important del que pensam, i en les èpoques, no tan llunyanes, de la nostra història en què la fam realment existia a Mallorca, les figues seques hagueren d'esser una base de l'alimentació de la nostra població rural, sublimades també en el pa de figa, on quedava la sucra precisa per a donar el to just a l'aliment que acompanyava la llesca de pa de molts dels nostres pagesos. Potser no volem recordar la fam i la pobresa d'aquest aliment, però és una passa del nostre camí, ineludible per a conèixer-nos com pertoca, i no sols d'un aliment que complí una missió, sinó d'un aliment de vertadera qualitat.

Les figues seques també han estat una presència a un altre costum mallorquí. Mai no mancava el seu platet a les matances, quan després d'haver escorxat el porc, que moltes de vegades havia menjat les figues de manco qualitat, els homes prenién el primer moment de descans amb unes figues seques i un glop d'aiguarent.

I això era tot el que volia recordar de la figuera, arbre massa oblidat però que ha jugat el seu paper i que, per ventura, com ací a Califòrnia, el podrà jugar a Mallorca, al secà i al reguiu, a tot lloc en decadència, quan el reguiu molesta pels nous sistemes d'aspersió i ja no és necessària per a donar l'ombra a la caseta. Pot entrar en decadència, però al seu moment complí, i pot representar el seu paper, com fruit d'anomenada, talment com el rei Lluís XV de França demanà al mariscal duc de Richelieu una vegada de tornada a Versailles després de conquerir l'illa germana de Menorca: *És vere que són tan bones les figues de Menorca?* I vulgarment deim que paraula de rei no pot mentir.

Amb tot afecte

*Rafel SOCIÉS i COMPANYY*

# NOTICIAARI

## Junta General de l'Obra Cultural Balear

Dia 21 de juny se va celebrar a l'Estudi General Lul·lià la Junta General ordinària corresponent al primer semestre d'enguany. Presidí l'assemblea el President Sr. Climent Garau, acompanyat dels altres membres de la Junta Directiva. L'assistència fou nombrosa, fins al punt d'omplir gairebé tota l'Aula Magna.

Després de la lectura de l'acta de la sessió anterior i de l'estat actual de comptes, el Secretari Sr. Francesc Moll Marquès exposà les activitats realitzades durant el present curs, de les quals donam un resum a continuació.

En el capítol dels cursos de llengua, han continuat els que es donen normalment a l'Estudi General, patrocinats per l'Obra Cultural. També se n'han donat a distints col·legis de Palma, a dos col·legis de Lluçmajor, tots patrocinats per l'O. C. B.

Una menció especial mereix l'Escola Municipal de Manacor (Cfr. LLUC, abril del 74), que ha acabat amb èxit el seu primer curs, sota el patrocini de l'Ajuntament i amb la col·laboració de l'O.C.B. i d'altres entitats com les Caixes d'Estalvis.

El Curs de Professorat, a càrrec del Sr. Francesc de B.Moll, ha comptat amb una matrícula de 32 alumnes.

En Ramon Cavaller ha organitzat un curs de intensiu de català per a anglesos durant aquest mes de juny.

El curs de cultura mallorquina, que es dona a l'Estudi General, enguany s'ha consolidat, i ha tingut una versió més abreujada en el col·legi Pius XII.

S'han organitzat també cursos d'Història de Mallorca a nivell de COU a tres col·legis de Palma, com a primera experiència per a anys successius,

i s'han donat també quatre cursos d'extensió cultural a distints pobles de les Illes.

Finalment, està ja en preparació la II Campanya de Mallorca, organitzada per un grup d'universitaris i amb la col·laboració de la major part dels qui han obtingut el títol de Professor expedit per l'O.C.B.

El capítol de conferències ha estat poc brillant degut a les circumstàncies poc propícies del moment en què s'havien d'iniciar aquestes activitats. Només varen ésser autoritzades dues conferències sobre drogues i alcoholisme i la presentació d'un llibre sobre drets humans a càrrec del Sr. Ruiz Giménez. Esperam poder reprendre, a partir d'octubre, aquells cicles de conferències que tanta acceptació tingueren aquests anys passats.

L'Escola de Teatre s'ha mostrat molt activa, gràcies especialment a la dedicació del seu Secretari N'Antoni Rotger. Malgrat l'entrebanc que va suposar la prohibició d'un cicle sencer de conferències sobre teatre que s'havia organitzat amb tot detall, es va llençar una enquesta sobre teatre per veure el nivell de coneixements i tendències del públic i, al mateix temps, intentar agrupar els interessats pel teatre. Amb aquesta mateixa finalitat de coordinació i promoció de grups, s'ha organitzat un Concurs de Teatre per a grups d'aficionats, amb un premi de 30.000 ptes. i, com a final del concurs, s'organitzarà una setmana de teatre.

Al mateix temps s'han organitzat uns cursos intensius de deu dies, sobre expressió corporal, teresetes i història del teatre català, que han tingut molt bona acollida. D'aquí han

sorgit unes reunions periòdiques de gent interessada pel teatre, que poden donar molt bon fruit.

Per la seva banda el grup de teresetes, dirigit per Josep Gómez, ha muntat enguany dos espectacles, amb els quals ha donat ja 36 representacions o molts llocs de Mallorca i a Barcelona.

També continua la seva activitat el grup Prosceni, que enguany ha muntat un nou espectacle, malgrat les dificultats que representa mantenir la continuïtat d'un grup d'actors.

Cal valorar com cal l'esforç que han realitzat En Miquel Riera Nadal i En Joan Lliteres per mantenir d'octubre a maig, un programa diari de mitja hora a Radio Popular de Mallorca. S'hi han tractat temes de música, arquitectura, urbanisme, agricultura, cinema, entrevistes d'actualitat, etc.

Està previst que el programa torni a començar pel setembre.

Referent a la revista LLUC cal agrair a Mn. Pere Llabrés l'activitat extraordinària que ha desplegat i que s'ha traduït en una major puntualitat de sortida, un augment considerable de publicitat i una major agilitat de confecció.

El Grup de Jovent de l'Obra Cultural ha tingut una activitat molt considerable, des de la purament recreativa fins a la més formativa, plasma-da en col·loquis oberts sobre temes molt variats. Es una de les realitzacions noves d'enguany que ha arrelat més i que té més camp per a una tasca positiva.

En el capítol d'Urbanisme, la delegació de Menorca s'ha apuntat un èxit molt important amb la Campanya de defensa de S'Albufera d'Es Grau,

### Banderins SALMA

Escuts, insígnies i calcomanies

Eusebi Estada, 150-2.ª-1.ª Telèf. 25 26 33

PALMA DE MALLORCA

### Taller Mecànic

### FILLS DE JACINT SOBERATS

Venda de Motors i Bombes **Guarch**

Major, 45 - Tel. 85 - SA POBLA

Articles d'organització  
i d'arxiu



Subministració de  
papereria

### VASCO SOBRES

VASCONGADA DE SOBRES Y BOLSAS, S. A.

MANUEL VILANOVA FIOLE

Gumersindo, 85-87 Tel. 29 30 18 Palma de Mallorca

que ha obtingut el millor resultat que es podia esperar.

Acabada de llegir aquesta memòria d'activitats, es passà a la votació de vocals per cobrir tres vacants dins el Consell de Gestió. Dels sis candidats que s'havien presentat, sortiren elegits els Srs. Jaume Aguiló, Antoni Tarabini i Sebastià Serra.

El President els donà la benvinguda i, seguidament, va dirigir a la Junta unes paraules de reflexió sobre el Curs present.

En primer lloc es va referir a les dificultats que havien entrebancat la labor que s'havia de realitzar aquest curs, però, malgrat tot, el programa exposat pel Secretari en la memòria que acabava de llegir era prou acceptable.

En segon lloc, exposà unes consideracions que li venien suggerides pel creixement de la nostra associació.

Per una banda, s'ha arribat a una situació en què les despeses per soci resulten excessivament elevades, cosa que resta poder executiu de cara a la realització de tantes activitats que hi ha plantejades i que fa mal al cor haver-les d'abandonar. Per exemple un estudi sobre les realitats culturals de les Illes a tots els nivells, que constitueix un treball de gran envergadura i de molta transcendència, que no es podrà dur a terme, si no sorgeix una nova situació o un mecenatge important.

Per altra banda, dins els membres de l'Obra Cultural, actualment, es dona una pluralitat ideològica, que constitueix un punt molt delicat que caldrà tractar amb tot realisme en un futur pròxim.

Després s'estengué sobre la defensa i promoció dels drets humans i del nostre poble: drets socials, econòmics i polítics. El nostre poble —digué— ha de gaudir del dret a la llibertat creadora de formes de cultura. Dins la personalitat cultural, històrica, lingüística, econòmica i social de les nostres illes, la major part dels homes que vivim aquí podrem assolir la plena realització cultural nostra.

Referint-se als emigrants, digué que cal contraposar el dret d'emigrar —dret molt trist, segons el nostre parer— al dret de restar a casa seva. Als emigrants, forçats a deixar la seva pàtria i venir a la nostra, «els convidam de tot cor a formar part del nostre poble..., car el seu nou medi de vida natural és i serà per a ells les nostres illes, el nostre sol, les nostres tradicions... Volem compartir amb ells aquest tresor que tant ens esforçam per defensar».

Finalment parlà dels deures, citant l'exemple de la mare del fundador d'un gran poble: «Els drets que hom pot merèixer i conservar, provenen del deure ben complert».

PAU LLABRÉS

## II Campanya d'ensenyament de la nostra llengua

L'interès per a aprendre a escriure i llegir la nostra llengua és un fet real avui a Mallorca. Els mallorquins se n'adonen de cada dia més que per retrobar-se a ells mateixos han de retrobar abans que cap altra cosa la seva pròpia llengua, l'expressió més directa i genuïna de la seva existència com a poble.

Tot això va quedar ben demostrat l'estiu passat amb l'èxit i l'acollida que va tenir per tot Mallorca la **I Campanya de Mallorquí**, gràcies a la qual varen seguir estudis de llengua, amb major o menor inquietud, unes set-cents cinquanta persones a trenta-dos llocs diferents, dels quals vint-dos eren pobles i la resta barriades de Ciutat. I el que és cert és que tots els cursos van arribar a l'acabament, ja fos amb cinquanta alumnes o amb un. Fa pocs dies es va enviar una enquesta als alumnes els resultats de la qual no poden ésser més encoratjadors: la immensa majoria han manifestat el seu desig de continuar aquest estiu la tasca empresa l'any passat.

Els organitzadors se senten, per tant, amb el deure de servir les inquietuds del poble mallorquí i anunciar la **II Campanya d'Ensenyament de la Llengua**, que es durà a terme el proper mes d'agost. Al mateix temps demanen a tots els professors de català que puguin oferir els seus serveis que ho comuniquin a OBRA CULTURAL BALEAR, carrer Vicenç Mut, 3, pral, i fan una crida a tots els qui estimen la nostra llengua i s'hi interessin que contribueixin a l'èxit de la **Campanya**.



## II Diada del Cant Coral a Mallorca

El 17 de juny de 1973 es va celebrar a la vila de Bunyola la I Diada de Cant Coral a Mallorca. Des d'aquell dia ens vàrem anar veient un grup de directores i cantaires amb la intenció d'assegurar la continuïtat d'aquell esdeveniment i, si fos possible, fer-lo progressar constantment vers unes fites més elevades.

Els dos objectius principals eren intentar esforçar-nos en millorar la qualitat de la nostra música i el mateix temps augmentar la participació dels grups corals de Mallorca. Amb aquests motius convidàrem directores i cantaires a la II DIADA DE CANT CORAL A MALLORCA que va tenir lloc el diumenge, dia 26 del maig passat, a l'antiga vila reial de Sineu.

Convidàrem 29 grups corals de Mallorca: 7 de Ciutat i 22 de pobles. Participàrem a la II Diada 9 grups: 4 de Ciutat i 5 de pobles. Excusaren la seva assistència 4 corals: 1 de Ciutat i 3 de pobles.

A les 10 del matí ens trobàrem les dites corals davant el «Tele-Club Piloto» de Sineu. Fèrem un assaig general a l'església del Convent. Participàrem després, a migdia, a la taula de l'Eucaristia, amb melodies de l'autor mallorquí P. Antoni Martorell, a l'església parroquial presidida pel rector Mn. Bartomeu Mateu.

El capvespre, a les 6'30, a l'església parroquial tengué lloc un gran concert. A la primera part actuaren totes les corals per separat i després, a la segona part, totes les mateixes formant una sola i gran massa coral, més de 400 veus.

Les corals que participaren foren per orde d'antigüitat: Capella Oratoriana de Palma (1947), Coral Femenina de Lluçmajor (1962), Nins Cantors del col·legi de Sant Francesc de Palma (1965), Coral Polifònica de Bunyola (1967), Massa Coral de Binissalem (1968), Coral Teleclub de Sineu (1968), Antics Cantors de Palma (1971), Coral l'Auba de Palma (1972) i Coral Juníper Serra de Petra (1973). Cantaren a les ordes dels seus directores respectius: Senyors Miró, Janer, Riera, Conti, Bibiloni, Batle, Mayol i Escriche. Enviaren la seva adhesió: Escolania de Blauets (1562?), Capella de Manacor (1897), Capella Mallorquina (1966) i Aplec de gabellins (1972).

Molt extens i divers va ésser el mostruari de melodies —època, gènere, estil, autors...— que donaren a conèixer dites corals. Sols volem remar-



car, aquí, que també s'interpretaren composicions dels nostres músics mallorquins: Miquel Tortell Simó (1802-1862), Joan-Maria Thomàs Sabater (1896-1966), Joan Santandreu (s. XIX), Antoni Martorell Miralles, Joan Mateu Brunet, Miquel Janer Mora i Francesc Batle Pons.

Presidiren aquests actes les primeres autoritats de la vila de Sineu. Les Corals catalanes eren representades per Josep M.<sup>a</sup> Vidal i Miquel Fernàndez, directors de corals de Terrassa.

Tenguérem per lema unes paraules que l'any 1933 escrigué, amb motiu de la presentació de la seva admirada Capella Clàssica, Mn. Joan M.<sup>a</sup> Thomàs: **Per la música i per Mallorca, obrim els braços, alcem els cors i refilem les nostres cançons que són la més pura expressió de la nostra ànima.**

JOAN PARETS

## La joventut de Mallorca davant la fe

Dia 3 de juny, al saló d'actes del Col·legi de S. Francesc de Ciutat, tingué lloc la presentació del llibre de Joan Bestard Comas que presenta els resultats de l'enquesta a la joventut de Mallorca sobre la problemàtica FE-VIDA.

El llibre, bellament presentat i il·lustrat, de 120 pàgs., (muntatge tipogràfic d'Andreu Trilla; impressió de Copisteria multitest de Barcelona) ofereix en gràfics eloqüents, amb comentaris sociològics i psicològics, els resultats de les 788 respostes del nostre jovent.

Cal remarcar l'interés del capítol VII, reflexió final sobre els resultats de l'enquesta: síntesi i anàlisi de les dades que més sobresurten. La conclusió obre el camí d'unes noves decisions pastorals. A l'apèndix s'hi troba el formulari de l'enquesta.

A l'acte de presentació intervingueren J. Bestard sobre les línies principals dels resultats obtinguts, Genis Samper parlà de l'educació de la fe en joves i adolescents. Clogué l'acte el bisbe de Mallorca, convidant a una promoció catequètica a la nostra diòcesi a tots els nivells.

Recordam als nostres lectors que LLUC donà una primícia de l'enquesta el passat mes de gener. Els qui estan interessats en la lectura d'aquest llibre-enquesta, el poden demanar a la Delegació diocesana de catequesi (promotora d'aquesta obra), Llibreria Tous, Llibres Mallorca i Llibreria Selecta.

## L'economia de Mallorca: una publicació de «Banca Catalana»

El vespre de dia 5 de juliol, es féu la presentació del llibre: **Mallorca, una introducció a la seva economia**, redactat per un equip de joves economistes mallorquins: Víctor Garau, Eduard Berenguer, Paulí Buchens i Josep A. Pipó i publicat pel Servei d'estudis de BANCA CATALANA.

Donà les bones tardes a la nombrosa assistència el Sr. Joan Beltran, director de la sucursal de B. C. de Ciutat i el Sr. Francesc Cabana, Secretari general de B. C., digué unes paraules d'introducció, amb les quals subretxà l'interès i com la «mania» de Banca Catalana de fer aquests tipus de llibres que siguin un estudi objectiu de la realitat econòmica dels llocs on s'estableix. Com una demostració de la seva voluntat de renovació i servei, oferí als empresaris mallorquins aquesta publicació.

Víctor Garau féu una breu exposició dels objectius del llibre i de les seves parts, com una aportació —que oferia a la crítica i al judici de tots— al coneixement cada vegada més profund de la nostra realitat econòmica.

S'obrí després el diàleg, interessant pels punts que es tocaren: inflació i continuació del desenvolupament, crisi de la construcció i del turisme a Mallorca, etc.

Finalment el Sr. Jordi Pujol, conseller-delegat de B. C., situà la publicació d'aquest llibre dins tot el context de la renovació que un «banc jove», com és B. C., vol aportar al món de l'economia per un camí de coneixement i reflexió sobre la pròpia realitat, en una tasca de sensibilització perquè l'empresari accepti el risc de la creació econòmica, rebutjant simplement la temptació del diner guanyat fàcilment.

Plantejà també la pregunta: ¿Què pot fer Banca Catalana perquè la seva presència aquí sigui realment útil? B. C. voldria ser quelcom més que un banc per viure sempre més d'aprop la problemàtica econòmica de Mallorca, restant sempre oberta a qualsevol inquietud que se li presenti, al servei no tan sols de l'economia sinó de tota la societat mallorquina.

Els assistents foren obsequiats amb un exemplar del llibre i amb un còctail servit als salons de l'Hotel Bellver.

## Des de la Rambla

### Cronica de Barcelona

Veniu, madones i nins, treballadors i jornaleres, pagesos i menestrals, amos i nous rics, al.lotes i vells, hostalers amb crisi i mares de família, vosses mercès dels títols i de les pessetes, joves i al.lots, bergantells i velles, que vénc de Barcelona amb feixos de notícies fresques, notícies acabades de collir, notícies tendres, notícies agres, notícies de tot color!!!

Veniu i tocau i discutiu i dialogau i reuniu-vos i demanau i estrenyeu els lligams amb aquesta gent que xerra com vosaltres enllà del mar!!!

—Trenta-nou organismes de Barcelona (6 Col·legis professionals, 5 claustres de professors d'Institut, 3 associacions de pares d'alumnes, 10 associacions de veïns, 15 entitats relacionades amb la cultura i l'ensenyament: tot un parlament popular) enviaren, la segona quinzena de maig, un document al President del Govern EN CONTRA DE LA SELECTIVITAT i en contra del Projecte de Llei que es discutia a les Corts. Ja sabeu que, dissortadament, aquest Projecte de Llei està aprovat i la Selectivitat d'aquí un any serà un fet.

—Bardem dirigirà una pel·lícula basada en «Joc Brut», novel·la policíaca del prolífic autor MANUEL DE PEDROLO, el qual, a més de tenir un parell de novel·les prohibides per l'Administració, té l'experiència d'una altra obra seva, «M'enterro en els fonaments», feta ja pel·lícula i també prohibida.

—Ramon J. Sender arribà a Barcelona després de 36 anys d'exili. Va fer declaracions tan «contradictòries» com aquestes: «No he abdicado de nada» i «No me interesa la política lo más mínimo. No tengo personalidad política ni quiero tenerla». Mal d'entendre. No ho trobau? Siau benvingut, company Sender.

—Conferència en el «Club Mundo» del PROFESSOR RUIZ GIMÉNEZ que diu cosetes com aquestes: «Tendrá más fuerza el pueblo que quiere vivir en libertad que los zapadores que intentan levantar muros». «Tengo confianza en la capacidad democrática del pueblo español». I demanà un vertader diàleg polític amb la condició indispensable, perquè aquest diàleg fos possible, del reconeixement dels partits polítics —que ya existen en la actualidad— i una àmplia amnistia política. Missatge clar i obert.

—Cinc dies de «Off off-Bradway» amb el «Experimental Theatre Club:

La Mama» que representà l'obra «C.O.R.F.A.X. DONT ASK» (no demaneu) en el Paral·lel.

Aquesta obra mig musical, mig brechtiana fruit d'un treball rigorós de grup, amb projecció de diapositives, projecció d'una pel·lícula on els actors reals i els de la pantalla es confonen, plataformes giratòries, bones veus i bones cançons és un buf d'aire nou dins el momificat panorama del teatre a Barcelona que, per nombroses causes, presenta una crisi permanent apedaçada amb actuacions com aquesta o les de grups que, contra les circumstàncies adverses, treballen per un teatre que sintonitzi amb els problemes reals, amb la investigació de l'estètica més renovadora.

—El 15 de juny fou el dia de l'esperat DISCURS DEL PRESIDENT DEL GOVERN, Arias Navarro. Tots els coneixeu, tots n'haureu llegit els comentaris, tots l'haureu criticat segons el vidre de les vostres ulleres. Només vull copiar com a comentari unes notes de **Wifredo Espina** al «Correo Catalán». Diuen així: «El espíritu del 12 de febrero existe, ha dicho Arias. Y después del discurso ¿qué? La piedra de toque estará en los hechos. En los pasos reales hacia adelante, no en las concesiones a la reacción. Y los pasos hacia adelante han de ser: la democratización y la descentralización regionalizadora en la Ley de Régimen Local; la separación de poderes en la Ley de Incompatibilidades; la unidad de jurisdicciones y la independencia judicial en la Ley Orgánica de la justicia; el esclarecimiento de atribuciones en la Ley de Defensa Nacional; una Ley Electoral que autentifique la representatividad de las instituciones y la participación en el voto desde los 18 años; una Ley Sindical que garantice la autenticidad, la representatividad, la autonomía de las fuerzas del trabajo, organizadas para la reivindicación de la justicia social; la separación de la Iglesia y el Estado; la socialización democrática de las fuerzas económicas monopolizadoras de la riqueza, con vocación acaparadora del poder político; un sistema fiscal y unos presupuestos públicos al servicio de las grandes masas populares; concretar nuestra cacareada vocación europea con una efectiva y pronta integración en las instituciones de Europa. El «espíritu del 15 de junio» debería ser el de la definitiva concreción. Ni miradas atrás, ni aurores boreales...».

Crec que és aqueix el camí. I també, amb el President de Govern, estic convençut que l'autèntic protagonista ha d'ésser el poble.

—A l'església de Sant Andreu del barri del mateix nom, la policia ha prohibit per segona vegada una mediació SOBRE LA PENA DE MORT. (La primera havia de fer-se pocs dies des-

prés de l'execució de Salvador Puig-Antich). El capellà de la parròquia ha protestat amb una carta publicada en gairebé tots els diaris.

—CONFLICTES LABORALS. Nombroses indústries del Baix Llobregat es troben en situació de conflicte. A les factories de «Solvay», «Elsa», «Letona Illesa», «Bettor i Dual», «Productos Pirelli», «Autoaccessorios Harry Walker», hi ha hagut aturs i negociacions, suspensions «de empleo y sueldo», cartes al governador civil, solidarització d'altres empreses en les reivindicacions, assemblees, sancions de «despido», readmissions. **Lluita per a una justícia social en el món del treball.**

—La revista «Cambio 16» n.º 134 10-16 juny 1974-30 ptes. du una portada amb un cel de festa ple de coets i amb lletres de pam roges diu: **Bomba Política** i amb lletres verdes molt petites: **Desde Barcelona** i en lletres blaves: **fascistas en España.**

De la pàgina 20 a la 29 hi ha l'explosió de la bomba-saló-Topacio-Hotel-Ritz, on un grapat d'homes, 13, «de primera fila, en un amplio espectro que cubre desde el capitalismo más fuerte y avanzado hasta veteranos socialistas» exposen les seves idees polítiques. Recoman, anunciï, faig propaganda com un spot televisiu que vos llegueu aquests parlaments, que comuniquem aquestes visions de la nostra realitat, que les discutigueu, que penseu que no tots hi són però que no tots hi manquen, que calen moltes taules rodones per a tots i menys tribunes altes per a pocs. Bé, només vull accentuar uns paràgrafs dels parlaments que doblement ens afecten. El Sr. Lluís Carulla diu: «Sin embargo, en lo que se refiere al uso hablado y escrito del idioma catalán en los medios de comunicación social, escuela, etc., la apertura ha sido prácticamente nula. (...) Sentimos una necesidad casi biológica de apertura. Negarlo sería como negar el derecho de gentes. La apertura que necesitamos debe ser sincera para que no ocurra lo que pasa actualmente con la Ley de Educación, donde el artículo 14, en coordinación con el 17, establecen la enseñanza del idioma vernáculo en los cursos preescolar y en los de general básica sin que esto se lleve a la práctica, como consecuencia de las múltiples dificultades con que tropieza su aplicación». El Sr. Martí Mas digué: «La normalización en lo que se refiere a la lengua y a su cultura, (es refereix a la llengua i la cultura del País Valencià, Catalunya i les illes Balears) debe abarcar desde la escuela a la Universidad, pasando por todas las manifestaciones de la vida del país, desde el simple indicador de carreteras hasta cualquier conferencia pública, manifestación artística, canción, etc. Es decir,

que no haya la menor limitación al uso de un idioma que tiene exactamente los mismos derechos que el idioma castellano en Castilla, en las regiones donde es usado normalmente por las gentes que las habitan (...). El Sr. Anton Cañellas digué que hi ha una sèrie de problemes de «urgència vital» com: «El reconocimiento de la personalidad de Cataluña, de los Países Catalanes, que sólo puede existir y desarrollarse en base a una organización descentralizada del Estado. La efectiva participación del pueblo en la resolución de sus problemas y en especial, dada la marginación que actualmente la caracteriza, de la juventud, la clase trabajadora y los intelectuales. Esto resulta posible, a mi entender, si existe una **total libertad de expresión, reunión y asociación en el sentido de partidos y sindicatos (o de sindicato, si así lo prefieren los trabajadores).** (El subratllat és meu). En lo que se refiere al aperturismo pienso que un paso significativo de hasta dónde puede alcanzar sería la promulgación de una **amnistía para los presos políticos** (el subratllat torna a ser meu), terminando así con la dramática paradoja de que en este país pueda encarcelarse a una persona que pertenece a la misma familia política que el primer ministro inglés o el jefe del gobierno italiano, por ejemplo (...).»

I així fins a tretze testimonis d'ideologies diverses i oposades però que juguen una carta: **el vertader canvi democràtic.**

—Lluny, molt lluny d'aquesta taula, el senyor Jorge Mota, directiu del CEDADE, explicà el frustat CONGRES ANOMENAT «FASCISTA» a una conferència al Casal del Metge on definí el seu ideari i el del seu grup: «Creación de un Estado Social-Racista Europeo», «Los judíos, negros y gitanos, tendrán estatuto de extranjeros», «La mujer es el descanso del guerrero» i altres declaracions de principis d'aquesta classe que a nosaltres, els joves, ens recorden els noms de Adolfo, Benito, la pel·lícula «Cabaret», les històries «d'es temps de sa guerra», una filera de camps d'assassinat i concentració, una esclavitud de la persona humana a unes idees d'imperi, raça-societat perfecta. Repetiré dues frases ja citades però que poden ser la contestació a aquests moviments minoritaris com el CEDADE: «**Tendrá más fuerza el pueblo que quiere vivir en libertad que los zapadores que intentan levantar muros**» (Ruiz Giménez) i «**El auténtico protagonista ha de ser el pueblo**» (Arias Navarro).

Més clar aigua.

**BIEL MESQUIDA AMENGUAL**

Barcelona, juny 1974

# SALA PELAIRES

GALERIA D'ART

## Col·lectiva d'Estiu

Irueste-Miró-Tàpies-Ulbricht

Miller - Mensa - Guinovart

Ramis - D. Jaume - Pavía

Navarro - A. de la Pisa

Mompó - José Hernández

Boix - Sempere - Faber

Fontanals - Crovello

JULIOL - AGOST

PELAIRES, 63 TEL: 223696 CIUTAT DE MCA.

CMATAS

# Ybag..varon

LINIA AVANÇADA PER HOMES  
LINEA AVANZADA PARA HOMBRES  
LIGNE AVANCÉE POUR MONSIEURS  
LATEST LINE FOR GENTLEMAN

CENTRE COMERCIAL "LOS GERANIOS"

AL C/ **SANT NICOLAU** 20B  
PALMA DE MALLORCA